HOKUGA 北海学園学術情報リポジトリ
学校法人北海学園
北海学園大学
北海商科大学

タイトル	M.M.ドブロトゥヴォールスキーのアイヌ語・ロシア語辞典(15)
著者	寺田，吉孝；安田，節彦；ＴＥＲＡＤＡ，Йоситака；ＹＡＳＵＤＡ，Ｓｅｔｓｕｈｉｋｏ
引用	北海学園大学学園論集(158)：227-273
発行日	2013-12-25

Hokkai-Gakuen Organization of Knowledge Ubiquitous through Gaining Archives.

M. M. ドブロトゥヴォールスキーの アイヌ語・ロシア語辞典 (15)

（カザン，1875 年）

M. M. ドブロトゥヴォールスキー著
寺　田　吉　孝訳
安　田　節　彦訳

訳者まえがき

今回の訳出部分は，к(k)，л(l)，м(m)で始まる約 500 の単語である。л(l)は，アイヌ語では用いられない音である。しかし，編集者の注によれば，アイヌの間で耳にする可能性があるので，掲載したと書かれている。しかし，それらの単語はすべて，ドブロトゥヴォールスキー本人ではなく，他のアイヌ語辞典に掲載されていたものである。

p.159 にある k•yakko は，къякко からのローマ字への転写である。k•yakko の「•」は，分離記号 ъ からの転写として用いている。

3260. *Ко́серу.* Гл. вбирать, втягивать въ себя. *Та́мбаку па* —, затягиваться (табачнымъ дымомъ).
Косина̀. Гл. обвязывать, завязывать. Син. *та́ськo*, *кота́ськo.*
Косиреба. Мос. отд. пѣтъ. — *и.* Мос. приходить, подходить.
Косиӆура. Мос. перевязь, портупея.
Ко́сне. Прил. легкій.
Косо́нто. С. парча (Манчжурская матерія).
Косонту. Мос. одежда съ короткими рукавами (отъ Яп. *косоде*). — *тӯпе, репе.* Мос. двѣ или три одежды съ рукавами.
Косотэ. Мос. см. *косонту.*
Косу́мпу, или *косумбу.* С. шаманный богъ,—ые боги.
Ко́сьма. С. невѣстка, сноха.
Кота̀. Предл. по, въ. *Экиса́нись кота̀ та́йке*, ударить по виску.
3270. *Котакка.* Дав. залѣпить.
Ко́тама. С. прибавка. Гл. прибавлять, приливать, прикладывать, присыпать. Син. *укотама̀.*
Котамбури. Дав. обычай, по Пф. правъ мѣста.
Кота́нгисъ. Геогр. Павл. рѣка и Анпское селеніе въ 115 верстахъ къ сѣверу отъ Мапун. *Котанкисъ.* ПМ. *Котанькись.* Бр.
Котано. Дав. деревня или жилье.
Котантуру. Геогр. Анпское селеніе въ 99 верстахъ съ сѣверу отъ Мапун. ПМ. рѣка къ югу отъ мыса Стукамбисъ.
Котанунà. Кр. остро́гъ.
Котань. С. селеніе, городъ. Дав. мѣсто. Мос. мѣсто, государство, дорога, деревня. Кр. Ланг. Кам. земля. *Котань.* Пал. земля.
— *йбакита.* Мос. что лежитъ внѣ мѣста или города, окрестность, предмѣстье.
— *карà*, поселяться.
— *кара-камой.* Мос. богъ, Будда.
3280. — *караппè.* С. творецъ, создатель.
— *корò.* Прил. заселенный.
— *окойма.* Мос. названіе растенія.

Kósyeru. （動）吸収する，吸い込む．*Támbaku pa—*，（たばこの煙を）吸い込む．

Kosinà. （動）巻いて縛る，縛る．（同）*tás'ko, komás'ko.*

Kosiryeba. Mos. 単独では用いられない単語．— *i.* Mos. やってくる，近づく．

Kositsura. Mos. 負いひも，剣帯．

Kósnye. （形）軽い．

Kosónto. （名）錦（満州の布地）．

Kosontu. Mos. 袖の短い衣服（日本語の *kosodye* から）．— *tûpye, ryepye.* 2 あるいは 3 着の袖のある衣服．

Kosote. Mos. ⇨ *kosontu.*

Kosúmpu，あるいは *kosumbu.* （名）シャーマンの神，神々．

Kós'ma. （名）息子の嫁．

Kotà. （前）〜にそって，〜に．*Ekisânis' kotà tájkye*，こめかみを殴る．

Kotakka. Dav. 塗ってふさぐ，貼る．

Kótama. （名）追加．（動）付け加える，注ぎ足す，追加する，振りかけ足す．（同）*ukotamà.*

Kotamburi. Dav. 習慣，Pf によると，土地の風習．

Kotángis. （地）Pavl. マヌヤ（Manuya，Мануя）の北方 115 露里にある川とアイヌの村．*Kotankis.* Shm. *Kotan'kis'.* Br.

Kotano. Dav. 村あるいは人の住むところ．

Kotanturu. （地）マヌヤの北方 99 露里にあるアイヌの村．Shm. ストゥカンビス（Stukambis，Стукамбисъ）岬の南方にある川．

Kotanunì. Kr. 先の尖った防塞用木柵．

Kotan. （名）村，町．Dav. 場所．Mos. 場所，国，道，村．Kr. Lang. Kam. 土地．*Kotan'.* Pal. 土地．

— *îbakita.* Mos. ある場所の外，あるいは町の外にあるもの，郊外，郊外の集落．

— *karà*，住みつく．

— *kara-kamoj.* Mos. 神，仏陀．

— *karappyè.* （名）創造主，神．

— *korò.* （形）人口の多い．

— *okojma.* Mos. 植物の名．

Котанъ сиби или *шиби*. Мос. быть цвѣтущимъ, хорошо обработаннымъ, буквально: цвѣтеніе мѣста.

— *утуру*. Мос. граница мѣста, граница земли или округа.

— *шири*. Мос. (リシリ), мѣстопребываніе, жилище. *Икоро котанъ-шири моношири анна?* здоровы ли вы?

Котáхма. Гл. плотно приставать (къ ранѣ); липнущій. *Ситу̀ котáхма опась*, снѣгъ липнущій къ лыжамъ. Против. *икóрара*.

Котеки-никири. Мос. взять рукою (отъ Аинск. *котеки* и Яп. *никири*, взятіе).

Котóко. С. таганъ, сл. Яп.

Котò-котò. Гл. взбалтывать. Син. *коя̀-коя̀*.

3290. *Котома*. Мос. вѣроятно отъ Яп. *котомо*, это конечно, и это.

— *анъ*. Мос. вещь есть (die Sache ist). *Анъ котома анъ*, присутствіе (существованіе); конечно есть, по-японски *котомо-ару* (выраженіе, присоединяемое къ глаголамъ).

Котомасе. Мос. *анъ* —. Мос. это такъ, это есть въ самомъ дѣлѣ такъ.

Котомубе. Мос. быть подобнымъ; сходство. — *пе кушіу*. Мос. потому что они имѣютъ сходство.

Котонанъ. Ланг. Кур. бобръ. *Котонепъ* (kotohnaep). Кл. Кам. бобръ.

Которò. С. передняя часть туловища, зарубки на инау (лучше *инау которò*), брюхо (рыбъ).

Котохтà. Гл. принесть въ жертву (инау). Син. *экорúтохпа*. *Инау* —, принесть въ жертву (соб. зарубить животъ) инау.

Котýвтэ (котýхтэ). Гл. прикрѣпить, приклеить (планку), прилѣплять, спаять. Син. *укотýвтэ*, *уковéуси*.

Котýнтэ. С. эхо, отголосокъ.

Котуру. Мос. граница, зависимая страна (abhängige Gegend).

3300. *Котцепненайпу*. Геогр. Шм. рѣчка въ губѣ d'Estaing.

Котча. Мос. (ヤチツコ), передняя сторона; предъ, въ присутствіи.

Kotan-sibi あるいは *shibi.* Mos. 花が咲いている，よく耕されている，字義通りは「場所の開花」.

— *uturu.* Mos. 場所の境界，土地あるいは区域の境界.

— *shiri.* Mos. （コタンシリ），居場所，住処. *Ikoro kotan-shiri monoshiri anna?* あなた（あなたたち）は達者か？

Kotákhma. （動）（傷に）ぴったりくっつく；くっついている〜. *Sitù kotákhma opas'*，スキーにくっついた雪.（反）*ikórara.*

Kotyeki-nikiri. Mos. 手でつかむ（アイヌ語の *kotyeki* および日本語の *ni***g***iri*「握ること」から）.

Kótoko. （名）五徳〈日本語の単語〉

Kotò-kotò. （動）揺り動かす.（同）*koyà-koyà.*

3290 *Kotoma.* Mos. おそらく，日本語の *kotomo*「そのことはもちろん，このことも」からであろう，

— *an.* Mos. そのことがある（die Sache ist）. *An kotoma an*，居合わせること（存在していること）；もちろん，いる（ある），日本語では，*kotomo-aru*（動詞と結合される表現）.

Kotomasye. Mos. *an*—, Mos. その通りだ，実際そうだ.

Kotomubye. Mos. 似ている；類似. — *nye kushiu.* Mos. それら似ているので.

Kotonaṗ. Lang. Kur. ビーバー. *Kotonyeṗ* (kotohnaep). Kl. Kam. ビーバー.

Kotorò. （名）胴の前面，イナウの鉋の削り屑（*ina***u** *kotorò* のほうがよい），（魚の）腹.

Kotokhtà.（動）（イナウ ina**u** を）供物として捧げる.（同）*ekorítokhpa. Ina***u** —，イナウ ina**u** を供物として捧げる（字義通りでは「腹に刻み目をつける」）.

Kotúvte (kotúkhte). （動）固定する，貼りつける，（薄板を）くっつける，はんだ付けする.（同）*ukotúvte, ukovyéusi.*

Kotúnte. （名）こだま，反響.

Koturu. Mos. 境界，従属国（abhängige Gegend）

3300 *Kottsyennyenajpu.* （地 Shm）デスタン（d'Estaing）湾にあるの小川.

Kotcha. Mos. （コツチヤ），前面；〜の前に，〜のいるところで.

Котча-ва. Мос. предъ, въ присутствіи (какъ предлогъ).

— *ке.* Мос. передняя сторона, впереди, спереди, предъ, въ присутствіи (употребляется и какъ предлогъ).

Котэки-никири. Мос. держать въ сжатой рукѣ, отъ *ко*, частички, *тэки*, рука, и Яп. *нигири*, держаніе въ рукѣ.

Котэ́ске, или *котéски.* Гл. придвигать (столъ). Против. *геписё-трайѐ.*

Коуекараба. Мос. схватить, собрать въ торопяхъ, влечь къ себѣ.

Ко́хка. Нар. опасно. *На пи́ске* —, считать годы (число прожитыхъ лѣтъ) опасно.

Ко́хко. С. собственное мужское имя.

Кох-кумъ. Лапер. (koch-koum), маленькая чаша квадратная изъ береста снабженная ручкою; она служитъ для питья и для вычерпыванія воды изъ байдаръ.

3310. *Кохнекѝ.* С. зять, см. *кокѐ.*

Кохта-кетà. Нар. спереди, передъ лицомъ (напр. чашка), см. *сетурѝ-ка́кета.*

Кохсà, или — *кетà*, по сю сторону входа. *Тишѐ кохсà кетà*, на сторонѣ входа въ домъ. *Нанъ кохсà кетà*, передъ лицомъ, на сторонѣ брюха (спереди).

Кохъ. С. яма, оврагъ. *Сета кохъ ӯури*, собака роетъ яму. *Най кохъ*, оврагъ съ ручьемъ. *Ви́хка корѐ кохъ*, оврагъ съ водою. *Инаy кохъ*, *са́хтэхъ кохъ*, сухой оврагъ.

Ко́ци (ко́чи). С. 1. яма. Мос. схватить, держать (иначе *коцу*), сѣни, полъ (иначе *кочи*). 2. мѣсто (время).

— *охта оманъ тэ а́хкась=(хкацци)*, начавшій ходить (о ребенкѣ) въ томъ же мѣсяцѣ, въ которомъ рожденъ, черезъ годъ.

Кочанна. Мос. нѣтъ, этого не бываетъ, въ формѣ potentialis.

Кочануа. Дав. непадобно. Н. см. *ва.*

Кочàнъ, противно, непріятно, ненужно. Фраз. Яп. Син. *этӯнне.* Мос. не, не случаться.—Нар. обидно. Гл. вертѣть головою въ знакъ несогласія.

Kotcha-va. Mos. ～の前に，～がいるところで（前置詞として）.

— *kye.* Mos. 前面，前方に，前方から，～の前に，～がいるところで（前置詞としても使われる）.

Koteki-nikiri. Mos. 握った手にもつ，*ko*「小さ部分」，*tek*「手」と日本語の *nigiri*「手にもつこと，握ること」から.

Kotéskye，あるいは *kotyéski.* （動）（テーブルを）近づける.（反）*gyepisyo-trajyè.*

Kouyekaraba. Mos. ひっつかむ，急いで集める，自分の方へ引きつける.

Kókhka. （副[1]）危ない. *Pa pís'kye*—，年齢（生きた年の数）を数えるのは危険だ

Kókhko. （名）男性の名.

Kokh-kum. Lap. (koch-koum)，把手のついたニレ製の小さな四角い茶わん；飲むためにも，カヌーから水を汲みだすのにも使う.

3310 *Kokhnyekù.* （名）（娘，姉妹，夫の姉妹の）つれあい，⇨ *kokò.*

Kokhpa-kyetà. （副）前面に，面前に（例えば，茶わんが），⇨ *syeturù-káskyeta.*

Kokhsà，あるいは— *kyetà*，入り口のこちら側に，*Tishyè kokhsà kyetà*，家の入り口の側に. *Nan kokhsà kyetà*，面前で，腹の側に（前から）.

Kokh. （名）穴，くぼ地. *Syeta kokh óuri*，犬が穴を掘る. *Naj kokh*，水の流れのあるくぼ地. *Vákhka korò kokh*，水のあるくぼ地. *Ina***u** *kokh, sákhtekh kokh*，乾いたくぼ地.

Kótsi (kóchi). （名）1．穴. Mos. ひっつかむ，握っている（*kotsu* とも言う），玄関入り口の間，床（*kochi* とも言う）. 2．場所（時間）.

— *okhta omán te ákhkas' = (khyekatstsi).* 一年後，赤ちゃんが生まれた同じ月に歩き始めた～.

Kochanna. Mos. ～がない，それは存在しない. 可能法の形で.

Kochanua. Dav. 不必要に. H. ⇨ *va.*

Kochàn，不快に，不愉快に，不必要に. 日本語の表現.（同）*etúnnye.* Mos. ～がない，起こらない.—（副）いまいましく.（動）不同意のしるしに首を横に振る.

(1) 副詞となっているが，例文は，ロシア語の無人称副詞としての副詞を含む文と同様，述語として用いられている。

Кочару-венъ. Гл. ругать, злословить. Син. *вемпеса́ни*.

3320. *Ко́чи-увенъ*. Дав. негладкій.

Кочо́бе (кочо́пе). С. Геогр. Аинское селеніе въ 50 верстахъ къ востоку отъ Карсакова.

Кочу́бу. Гл. завернуть (въ полу).

Кочу́впа. Гл. завернуть.

Кошеппа. Мос. чашка меча (パツセコ), по Яп. *сеппа* (ハツセ)

Кошине (или *кошне*) (子シコ). Мос. легкій (вѣсомъ); и *кошини*. Мос. многократный.

Кошинено. Мос. отд. нѣтъ.

— *кару*. Мос. облегчать, дѣлать легче (о вѣсѣ). *Кошинино-кару*. Дав. облегчать. Н. см. *но*.

Коширункору. Мос. быть удобнымъ къ употребленію, имѣть пользу.

Кошматне. Мос. (子ツマシコ), жениться, выходить замужъ.

Кошни. Дав. легкій. Кл. Сах. лёгкое. Мос. легкій (вѣсомъ), иначе *кошне* (ニシコ).

3330. *Кошъ-маци* или *кошъ-мацъ*. Мос. (子マシコ), невѣста, также свояченица, золовка, невѣстка. *Кошь мацъ*. Дав. невѣстка.

Коща. Мос. находящійся на передней сторонѣ; предъ, въ присутствіи.

Кощава. Мос. предъ, въ присутствіи. *Камуй* —. Мос. предъ богами.

Кощаке. Мос. спереди, предъ, въ присутствіи.

Коэха́нке. Гл. приближаться.

Коюбу. Мос. большая масса предметовъ.

Коюхке. Пт. туго.

Коя́йкусь. Гл. не мочь, не быть въ силахъ, нельзя. *Тане оманъ кояйкусь*, теперь (мнѣ) ѣхать нельзя.

Коя́йрика. Гл. обижать, оскорблять, притѣснять. Прил. гордый, безстыжій.

Коя̀-коя̀. Гл. взбалтывать (лекарство), плескаться (изъ переполненнаго стакана).

3340. *Кояма*. Кл. Кам. волны.

Коянтоно. Мос. владѣтель дома (отъ Яп. *коятоно*, хозяинъ хижины).

Кпекрейгина. Ланг. Кам. пить. *Кпекреигі̄уа̀*. Кр. пить. Пал. *кпекреиг̣іуа*, пить.

Kocharu-vyen. （動）罵る，人の悪口をいう．（同） *vyempyesáni.*

Kóchi-uvyen'. Dav. でこぼこした．

Kochóbye (kochópye). （名）（地）カルサコフ（Karsakov，Карсаков[2]）の東方 50 露里にあるアイヌの村．

Kochúbu. （動）包む，くるむ，折り曲げる（裾の中へ）．

Kochúvpa. （動）包む，くるむ，折り曲げる．

Koshyeppa. Mos. 剣の鍔（つば）（コセツパ），日本語では *syeppa*（セツハ）．

Koshinye (koshnye)（コシ子）．Mos. （重さが）軽い；および *koshini.* Mos. 度々の．

Koshinyeno. Mos. 単独では用いられない単語．

— *karu.* Mos. 軽くする，もっと軽くする（重さについて）．*Koshinino-karu.* Dav. 軽くする．N[3]．⇨ *no.*

Koshirunkoru. Mos. 使いやすい，効果がある．

Koshmatnye. Mos. （コシマツ子），結婚する，嫁に行く．

Koshni. Dav. 軽い．Kl. Sakh. 軽いもの．Mos. （重さが）軽い，*koshnye*（コシニ）とも言う．

Kosh-matsi あるいは *kosh-mats.* Mos. （コシマチ），花嫁，同じく，妻の姉妹，夫の姉妹，息子の嫁．*Kosh mats.* Dav. 息子の嫁．

Koshcha. Mos. 前面にある～；～の前に，～のいるところで（？）．

Koshchava. Mos. ～の前に，～のいるところで．*Kamuj*—. Mos. 神々の前で．

Koshchakye. Mos. 前から，～の前に，～のいるところで．

Koekhánkye. （動）近づく．

Koyubu. Mos. 大量の物．

Koyukhkye. Pt. きつく，固く．

Koyájkus'. （動）不可能だ，する力がない，できない．*Tanye oman koyajkus'*，今は（私は）行けない．

Koyájrika. （動）気を悪くさせる，侮辱する，束縛する．（形）高慢な，恥知らずの．

Koyà-koyà. （動）（薬を）かき混ぜる，（一杯になったコップから）こぼれる．

Koyama. Kl. Kam. 波（複数）．

Koyantono. Mos. 家の所有者（日本語の *kyatono*「あばら家の主人」から）．

*Kpyekryej**g**ina.* Lang. Kam. 飲む．*Kpyekryeigiuà.* Kr. 飲む．Pal. *kpyekryei**g**iua*，飲む．

---

(2) Корсаков の誤記載であろう。
(3) 不明

Кпоммачй. Кр. Пал. Ланг. Кам. дочь.
Кпўгу. Кр. Пал. Ланг. Кам. сынъ.
Крáвто. Геогр. см. *Карáхту*.
Крекъ. Пал. Брот. (creak), борода.
Кса. Кр. Пал. сестра большая.
Ксаба. Страл. голова.
Ксабанума. Страл. волосъ.
Ксаръ. Кр. уши. Пал. Ланг. Кам. ухо.
3350. *Ксибутуру*. Дав. лобъ. Кл. Сах.
Ксинебесамъ. Стр. девять.
Ксинепну. Страл. одинъ, четыре.
Кс-лари. (Qs-lari). Лапер. перо птицы.
Кс-сьегешé (Qs-siehechĕ). Лапер. еловая доска.
Кс-шара (Qs-chara). Лапер. уши.
Ктáузи. Шм. Геогр. самое сѣверное Аинское селеніе съ рѣчкою и мысомъ того же имени.
— *палъ*. Геогр. Шм. гора близь этой деревни.
Ктöусъ-палъ. Гленъ. Пикъ Ламартиньеръ въ западномъ хребтѣ, сл. Гиляцкое.
Ктўсасъ. Кр. капуста морская большая.
Ку. С. лукъ (для стрѣльбы). *Ку гекѐмъ*, или *ку макáнке*, натягивать лукъ.—Кр. Кл. Кам. Мац. Страл. Брот. лукъ.—Мѣст. я (сокращ. *куáни*), мой, самъ (при *куáни*). *Куáни кý по го*, моя собственная дочь. Мос. я, мой, нашъ.—Гл. пить, курить (сокращеніе *ику*). Мос. дѣлать (употребляется какъ самостоятельно, такъ и предъ глаголами); гдѣ она ставится позади, тамъ яснѣе выражается ея значеніе какъ вспомогательнаго глагола; въ этомъ случаѣ она встрѣчалась и въ соединеніи съ частичками *ке* и *се*;—исправлять. *Куэраму-венъ*, или *куэраму хокампа*, или *куосъ-кордѐ*, мнѣ очень жаль (напр. сгорѣвшаго имущества). Син. *трéкоро-яйрáмбоки-венъ*.—*Чокай ку эрамàнъ*, я понимаю (понялъ). *Эáни нáхта имѝ анъ?*—*Ку йкаракарапиги охтà ку мйре!* гдѣ твое платье?—отдалъ одѣваться моему деньщику! —*Ку вáнте*, я понимаю.—*Квани ку кампе нуйѐ*, я самъ пишу. *Квани ку нукара*, я самъ видѣлъ. *Кіяне кý по го*, *кіяне кý махпо*, мое старшее дитя, моя старшая дочь.

Kpommachî. Kr. Pal. Lang. Kam. 娘.

Kpúgu. Kr. Pal. Lang. Kam. 息子.

Kráfto. （地） ⇨ *Karákhtu.*

Kryek. Pal. Bro. (creak)，あご髭，ほお髭.

Ksa. Kr. Pal. 姉.

Ksaba. Stral. 頭.

Ksabanuma. Stral. 毛.

Ksar. Kr. 耳（複数）. Pal. Lang. Kam. 耳（単数）.

3350 *Ksibuturu.* Dav. 額. Kl. Sakh.

Ksinyebyesam. Stral. 9.

Ksinyeppu. Stral. 1，4.

Ks-lari (Qs-lari). Lap. 鳥の羽.

Ks-s'yegyeshyeé (Qs-sieheché). Lap. トウヒ，エゾマツの板.

Ks-shara (Qs-chara). Lap. 耳（複数）.

Ktáuzi. （地 Shm）同名の川と岬をもつ最北のアイヌの村.

— *pal'.* （地 Shm）この村の近くの山.

Ktöus-pal. Glyen. 西方の連峰のラマルチニエル（Lamartin'er，Ламартиньеръ）峰，ギリヤーク語の単語.

Ktúsas. Kr. 大きな昆布.

*K***u**. （名）弓（狩猟用の）. *Ku gyekyèm*，あるいは *ku makánkye*，弓を引く. — Kr. Kl. Kam. Mats. Stral. Bro. 弓. —（代）私（*k***u***áni* の省略形），私の，自身（*k***u***áni* とともに用いられる）. *K***u***áni kú po go*，私自身の娘. Mos. 私，私の，私たちの. —（動）飲む，たばこを吸う（*iku* の省略形）. Mos. する，つくる（単独でも，動詞の前にも使われる）；後に置かれると，助動詞としての意味がよりはっきり表される；この場合，小詞 *kye* および *sye* の結合の中でも見受けられた；—直す. *Kueramu-vyen*，あるいは *kueramu khokampa*，あるいは *kuos'korô*，私はとても残念だ（たとえば，焼失した財産が）.（同）*tryékoro-yajrâmboki-vyen.* — *Chokaj ku eramân*，私は分かる（理解した）. *Eáni nákhta imî an?* — *Ku îkarakarapigi okhtâ ku mírye!* お前の衣服はどこだ？ — 着るように従卒(4) に渡した — *Ku vántye*，私はわかる. — *Kvani ku kampye nujyè*，私自身が書いている. *Kvani ku nukara*，私自身が見た. *Kiyánye kú po go, kiyánye kú makhpo*，私の上の子供，私の長女.

(4) 原文では деньщик とあるが，денщик「従卒」のことであろう。

Куà. С. палка.

3360. *Куáни (квани).* Мѣст. я, мой. Мос. меня (см. *кани*), чрезъ меня (винительный или инструментальный падежъ).

Ку-ани чотчава райги. Дав. застрѣлить изъ лука.

Куба. Мос. откусывать, кусать.

Кубаба. Дав. жалить, ужалить (кусать также), кусать. —или *купапа.* Мос. кусать, раскусывать.

Куберикепъ. Мос. скоба, крюкъ.

Кубуйкорарибá. Мос. слухъ.

Кубусея. Мос. стоять на колѣнахъ, сидѣть стоя на колѣнахъ.

Кувáба (кувáпа). Гл. кусать, укусить.

Кýвкина. С. лекарственная трава, чемерица.

Кýвтура. С. дрянь. — *ýтара*, лѣнтяй, негодяй.

Кувъ-ату. Дав. струна, въ Нѣм. kuw-otu.

3370. *Кулага* (couhaha). Лапер. иди сюда.

Куди. Дав. просыпать, см. *кутата.*

Куданъ. Ланг. Кур. Кя. Кам. Бальб. К.—Кур. земля.

Кудджъ. Брот. губы.

Кудзиаини. Дав. ручаться.

Куй. С. лиственница, моча. Дав. волны, волненіе. Н: см. *кой.*

Куидакфъ ани агожкару. Дав. просить, по Пф. вѣроятно: *Ку-итаку-ани аккункáри*, при томъ, о чемъ извѣщаютъ, показывать рѣшительность.

Куйкайчуппъ. Мос. одиннадцатый мѣсяцъ года.

Куикуи. Дав. жевать.

Куйкýй. С. маленькій куличекъ (птица). Мос. куликъ.

3380. *Куикую.* Дав. грысть.

Куинáй. Геогр. истокъ озера Тарайка, см. *Найпту.*

Куйдхъ (куйёхъ). С. мочевой пузырь.

Кýйра. Гл. подкрадываться (на охотѣ).

Кушрамуанъ. Мос. чтонибудь понимать.

Кýйсаба. С. колѣнка, колѣнная кость. — *ýтуру*, колѣнный суставъ.

Куйсикерáкина. С. голубоватый шестилепестный цвѣточекъ.

Куитаку. Мос. дѣлать, исправлять (см. *итаку*), доносить о чемъ высшему.

15*

Kuã.（名）棒．

3360 K**u***áni (kvani).*（代）私，私の．Mos. 私を（⇨ *kani*），私を通じて（対格あるいは具格）

K**u**-*ani chotchava rajgi.* Dav. 弓を射る．

Kuba. Mos. 食いちぎる，噛む．

Kubaba. Dav. 刺す，咬む（噛むと同時に），噛む．

— あるいは *kupapa.* Mos. 噛む，噛み砕く．

Kubyerikyep. Mos. 把手，鉤．

Kubujkoraribaé. Mos. 聴覚．

Kubusyeya. Mos. 跪く，跪いている．

Kuvába (kuvápa).（動）噛む，咬む（刺す）．

Kúvkina.（名）薬草，バイケイソウ属．

Kúvtura.（名）役にたたぬもの．— *uêtara*，怠け者，ろくでなし．

Kuv-atu. Dav. 弦．Nem[5]．では Kuw-otu.

3370 *Kugaga* (couhaha). Lap. こっちへ来い．

Kuda. Dav.（うっかり）こぼす．⇨ *kutata.*

Kudan. Lang.Kur. Kl.Kam. Balb. K.-Kur. 土地．

Kuddzh. Bro. 唇（複数）

Kudziaini. Dav. 請合う．

Kuj.（名）カラマツ，小便．Dav. 波（複数），うねり．N[6]：⇨ *koj.*

Kuidakf ani agokkaru. Dav. 頼む，Pf によれば，おそらく：*Ku-itaku-ani akkunkari*，その上，何かについて知らせる，断固とした決意を示す．

Kujkajchupp. Mos. 11 月．

Kuikui. Dav. 咀嚼する．

Kujkŭj.（名）小さいシギ（鳥）．Mos. シギ．

3380 *Kuikuyu.* Dav. かじる．

Kuinãj.（地）タライカ（Tarajka，Тарайка）湖の水源，⇨ *Najptu.*

Kujõkh (kujyokh).（名）膀胱．

Kújra.（動）こっそり忍び寄る（猟で）．

Kuiramuan. Mos. 何かを理解する．

Kújsaba.（名）膝，膝の骨 — *úturu*，膝関節．

Kujsikyerákina.（名）水色がかった 6 枚花びらの小さい花．

Kuitaku. Mos. する，直す（⇨ *itaku*），あることについて上司に報告する．

⑸ 拙訳『アイヌ語・ロシア語辞典⑿』北海学園大学学園論集第 155 号 2013 年，p.153 参照。

⑹ 不明

Куитаику-цики. Мос. когда онъ дѣлалъ, во время когда онъ дѣлалъ.

Куйтáнъ. Ланг. Кам. гусь. *Куитáпъ.* Пал. гусь.

3390. *Ку́йто.* С. цапля.

Куй-троко. Бр. янтарь (Айны будто бы не знаютъ его происхожденія изъ *áнчи*).

Куиту́пъ. Кр. гуси: 1. большіе, 2. гуменники, 3. казарки. Ланг. Кур. Кл. Кам. гусь.

Куйюмъ-по́ни, или *пáхтэхъ-пони*, подвздошныя кости (ossa ilei).

Кука. Кл. Кам. Брот. тетива.

Кукани. Фюр. золото.

Куке. Мос. заставить дѣлать, какъ почетный глаголъ: дѣлать (см. *ке*); частичка, о значеніи которой см. *ку*; дѣлать, исправлять.

Ку́кевъ. С. подбородокъ. — *по́ни*, нижняя челюсть (сивуча).

Кукка саба. Дав. чашка у колѣна, см. *куй-саба.*

Куккороси. Мос. (レロコツク), чресла, бедра.

3400. *Ку́кумбе (ку́кумпе).* С. напитокъ. *Хемата кукумбе хетанеа?* какой это напитокъ?

Кукумива. Кр. Геогр. 6-й Курильскій островъ (5-й по счёту Миллера), иначе *Кукумиша.* Кр.

Кума. С. шестъ (тонкій). Син. *ту́ри. Сета кума охта.* собака на шестѣ (привязана къ шесту). *Гемдй кумá*, шесты для сушенія горбуши.

— *ику́сьпе*, столбы, къ которымъ прикрѣпляются *кумá-сáхма.*

— *карá*, развѣсить на шестѣ *(я —).*

— *ка́та са́хке*, сушить на шестахъ (селедку).

— *са́хма*, подпорки для *кумá*, толстые шесты, на которые кладутъ тонкіе *(кумá)* поперегъ (при сушкѣ селедки).

Кумаахгу́нкема. С. собственное женское имя.

Кумаму. Мос. вилообразное древко для рыбной ловли.

Кумани. Мос. перекладина, связь.

3410. *Кумаубо.* Мос. названіе растенія.

Ку́мбе (ку́мпе), знакъ будущаго времени. *Уко́йки анъ ку́мбе хетанеа?* будетъ ли война? будетъ ли драка? *Тэмана анъ ку́мбе хетанеа По́хна-котанъ?* что такое (будетъ) Похна-котанъ. *'Энэка ико́не ку́м-*

Kuitaiku-tsiki. Mos. 彼がしていた時

Kujtãp. Lang. Kam. ガチョウ．*Kuitáp.* Pal. ガチョウ．

3390 *Kújto.* （名）サギ．

Kuj-troko. Bro. 琥珀（アイヌはそれが *ánchi*(7) からできていることを知っていないようだ）．

Kuitúp. Kr. ガチョウ（複数）．1．大きいガチョウ，2．ヒシクイ（複数），3．シジュウカラガン（複数）．Lang. Kur. Kl. Kam. ガチョウ（単数）

Kujyũm-póni，あるいは *pákhtekh-poni*，腸骨（ossa ilei）．

Kuka. Kl. Kam. Brot. 弓の弦（つる）．

Kukani. Fyur. 金．

Kukye. Mos. ～させる，尊敬動詞として：する（⇨ *kye*）；小詞，意味については，⇨ *ku*；する，直す．

Kúkyev. （名）あご．— *póni*，（トドの）下あご．

Kukka saba. Dav. 膝蓋骨，⇨ *kuj-saba.*

Kukkorosi. Mos. （クツコロシ），腰，太腿．

3400 *Kúkumbye (kúkumpye).* （名）飲み物．*Khyemata kukumbye khyemanyea?* これは何という飲み物か？

Kukumiva. Kr.（地）クリル諸島の 6 番目（ミッレルの計算では 5 番目），*Kukumisha* とも言う．Kr.

Kuma. （名）（細い）竿．（同）*túri. Syeta kuma okhta*，犬が竿の上にいる（竿に結びつけられている）．*Gyemõj kumã*，カラフトマスを乾燥させるための竿．

— *ikús'pye, kumã-sákhma* が縛りつけられている柱．

— *karã*，竿のあちこちに掛ける（*ya*—）．

— *káta sákhkye*，竿に干す（ニシンを）．

— *sakhma, kumã* 用の支柱，*kumã*「（ニシンを干す時の）細い竿」を横に渡す「太い竿（複数）」．

Kumaakhgúnkyema. （名）女性の名．

Kumamu. Mos. 魚を獲るための熊手状の竿．

Kumani. Mos. 梁，銛（かすがい）．

3410 *Kumaubo.* Mos. 植物の名．

Kúmbye (kúmpye)，未来時制のしるし．*Ukójki an kúmbye khyetanyea?* 戦があるのだろうか？ けんかになるのだろうか？ *Temana an kúmbye khyetanyea Pókhna-kotan?* ポフナ・コタンはどんなだ（どうなるだろう）？ *Éneka ikónye kúmbye nenangõ*（あるいは *ikónye kusukarã nenangõ*），このように，おそらく病気になるだろう．*Korõ eas'kãj an kúmbye khyemanyea?* これをもらって（借りて）いいか？

(7) 本辞典 p.17 に「石炭」と記載されている。

бе нэнанго (или *ико́не кусукара́ нэнанго*), такимъ образомъ вѣроятно будетъ болѣть. *Коро́ засака́й ань ку́мбе хетанеа?* можно ли это взять?

Кумбиніякиню. Дав. ежели.

Кумераике. Пал. кругъ.

Куміушпи. Дав. плѣсень (*кумиушпи*), въ Нѣм: *кумишпи* и *кумушпи*.

Кумунда́й. Геогр. рѣчка и Аинское селеніе въ 31 верстѣ къ югу отъ Кусуная.

Кумусе-экаму-по́ни. С. колѣнная кость. Син. *а́усикамъ по́ни.*

Кумусерапу. Геогр. Шм. см. *ко́мосирарабо́.*

Кумши. Пал. колѣно.

Куна, частица для образованія будущаго времени, см. *ха́ннех.*

Кунана́. С. мама, мамаша, см. *на́на.*

3420. *Кунау.* Мос. названіе растенія.

Кунашири. Мос. (リレナク), названіе Аинскаго острова. *Кунаширъ.* Кр. Геогр. 22-й Курильскій островъ (21-й по счету Миллера).

Кунгіаши. Мос. (レアギンク), товарное судно круглой постройки.

Кунди. Дав. раздать, см. *контэ.*

Кунева эби. Дав. завтракъ. Н: см. *куни-ипе.*

Кунецу. Кл. Мац. Бал. Сах. луна.

Ку́ни. С. ночь, ночной= — *чуфъ*, почное свѣтило, луна.

— *у́хтуру.* С. морская водоросль (съѣдобна).

— *чика́пъ*, ночная птица.

Ку́нино. Прил. ночной, вар. *ку́нину.*

Кунисику. Мос. имѣть состраданіе, щадить.

Куни́сь, частичка пополнительная къ предложенію; какъ *кунъ* и *кумбе* можетъ означать настоящее время или будущее. — *Каситуру анъ контэ куни́сь*, отдали (Аинцу) Каситуру.

3430. *Ку́нкуту.* Числ. десять соболей, или *сне* —. *Ту* —, двадцать соболей, *тре ку́нкуту*, тридцать соболей, и т. д.—Мос. родъ орла съ бѣлыми и сѣрыми перьями.

Ку́нне. Прил. черный. Мос.—Ланг. Мац.—Мос. также въ смыслѣ *шири-кунне*, темнота вечера или ночи.

Kumbiniyakinyu. Dav. もし～ならば.

Kumyeraikye. Pal. 円.

Kumiushpi. Dav. かび（*kumiushpi*），Nem[8]. では：*kumishpi* および *kumushpi.*

Kumunâj. （地）クスナイ（Kusunaj，Куснай）の南方 31 露里にある小川とアイヌの村.

Kumusye-ekamu-póni. （名）膝の骨.（同）*áusikam póni.*

Kumusryerapu. （地 Shm）⇨ *kómosirarabô.*

Kumshi. Pal. 膝.

Kuna，未来時制をつくる小詞，⇨ *khánnyekh.*

Kunaná. （名）おかあさん. ⇨ *nána.*

3420 *Kunau.* Mos. 植物の名.

Kunashiri. Mos. （クナシリ），アイヌの島の名. *Kunashir.* Kr. （地）クリル諸島の 22 番目（ミッレルの計算では 21 番目）の島.

*Kun***g***iashi.* Mos. （クンギアシ），丸い構造の商船.

Kundi. Dav. 配る，⇨ *konte.*

Kunyeva ebi. Dav. 朝食. N.[9]：⇨ *kuni-ipye.*

Kunyetsu. Kl. Mats. Bal. Sakh. 月.

Kúni. （名）夜，夜の ― *chuf*，夜の天体，月.

― *úkhturu.* （名）海藻（食用）.

― *chikâp*，夜の鳥.

Kúnino. （形）夜の，var[10]. *kúninu.*

Kunisiku. Mos. 同情する，容赦する.

Kunìs'，文を補う小詞；*kun* および *kumbye* として現在および未来を意味することができる. ― *Kasituru an konte kunìs'*，（アイヌに）カシトゥル[11] を渡した.

3430 *Kúnkutu*，（数）10 匹のクロテン，あるいは *snye* ―. *Tu* ―，20 匹のクロテン，*t***r***ye kúnkutu*，30 匹のクロテンなど. ― Mos. 白と黒の羽を持つワシの一種.

Kúnnye. （形）黒い. *Mos.* ―*Lang. Mats.* ―*Mos.* さらに，*shiri-kunnye* の意味にある「晩あるいは夜の闇」.

⑻ 拙訳『アイヌ語・ロシア語辞典⑿』北海学園大学学園論集第 155 号 2013 年，p.153 参照。
⑼ 不明
⑽ 不明。
⑾ 男性の名。

Кýнне-ванъ. Мос. раннее утро.
— *ибе.* Мос. ужинъ.
— *ка.* Мос. выкрасить въ черную краску.
— *реки.* Мос. сова (буквально: чернобородый).
— *реушино.* Мос. (ノレウレ子ク), останавливаться, заѣзжать ночью.
— *тому кору.* Дав. цвѣтъ чорный. Мос. *кунне тому*, черный цвѣтъ.
— *туму.* Мос. черный цвѣтъ,—ая краска, *кунне-туму-кору.* Мос. быть чернаго цвѣта.
— *фурепнъ.* Мос. черная ягода, или извѣстный родъ черныхъ ягодъ.
3440. — *чупъ.* Мос. луна (буквально черное или ночное солнце).
Кунни. Дав. черной. Ланг. Ю. Сах. Кл. Сах. Мос. черный.
— *но кару.* Дав. вычернить, *куннено-кару.* Мос. дѣлать чернымъ, черпить.
— *ріуши нубай.* Дав. ночь ѣхать, см. *куни-реуси-но-бай.*
— *тама.* Дав. зрачокъ; *кунне-тама.* Мос. зрачекъ, зѣница.
Кунру. Дав. ледъ.
Кунӯ. Мос. слышать. *Куну руи табанъ.* Мос. послѣ того какъ было услышано; см. *ханъ.*
Кунува куирама анува. Дав. понимать рѣчь.
Кунуканро. Мос. (вмѣсто *ку-нукару-ро*), видѣть, показывать, какъ почетный глаголъ и въ формѣ potentialis: мочь видѣть, можетъ онъ видѣть, можете видѣть.
Кунукару. Мос. видѣть.
Кунъ. Кл. Сах. копье; сокращеніе *кýмбе. Темана анъ кунъ котàнъ хетáнеа?* что это за село?
Купапа. Дав. косить, ошибка вмѣсто: кусать (см. *куваба*).
3450. — *ва пириба.* Дав. разгрыть.
Купечà. С. утка. *Най* —, рѣчная утка. *Атуй* —, морская утка.
Купиши-дшумбе-корубе. Мос. (ベルコベンヅレピク), большой родъ морскихъ раковъ.
Купка. Мос. (カプク), желѣзо.

Kúnnye-van. Mos. 早朝.

— *ibye.* Mos. 夕食.

— *ka.* Mos. 黒い色に塗る.

— *ryeki.* Mos. フクロウ（字義通りは：黒い髭の）

— *ryeushino.* Mos.（クチレウシノ），泊まる，夜に（乗り物で）立ち寄る.

— *tomu koru.* Dav. 黒色. Mos. *kunnye tomu*，黒色.

— *tumu.* Mos. 黒色，黒い染料. *kunnye-tumu-koru.* Mos. 黒色をしている.

— *furyepp.* Mos. 黒いベリー，あるいは，ある種の黒いベリー.

3440 — *chup.* Mos. 月（字義通りは，「黒い太陽」あるいは「夜の太陽」）.

Kunni. Dav. 黒い(12). Lang. S. Sakh. Kl. Sakh. Mos. 黒い.

— *no karu.* Dav. 黒く染める，*kunnyeno-karu.* Mos. 黒くする，黒く染める.

— *riushi nubaj.* Dav. 夜に行く(13)，⇨ *kuni-ryeushi-no-baj.*

— *tama.* Dav. 瞳；*kunnye-tama.* Mos. 瞳.

Kunru. Dav. 氷.

Kunû. Mos. 聞こえる. *Kunu rui taban.* Mos. 聞こえた後で； ⇨ *khan.*

Kunuva kuirama anuva. Dav. 言葉を理解する.

Kunukanro. Mos.（*ku-nukaru-ro* の代わり），尊敬動詞として，「見る，見せる」：また，可能法の形で，「見ることができる，彼は見ることができる，（あなたは）見ることができる」

Kunukaru. Mos. 見る，見える.

Kun. Kl. Sakh. 槍；*kúmbye* の省略形. *Tyemana an kun kotàn khyetányea?* それはどんな村か？

Kupapa. Dav. 刈る，*kuvaba*「かむ」の誤記.

3450 — *va piriba.* Dav. 噛み砕く.

Kupyechà.（名）カモ. *Naj*—，川のカモ，*Atuj*—，海のカモ.

Kupishi-dshumbye-korubye. Mos.（クピシヅンベコルベ），海にいるの大きなカニの一種.

Kupka. Mos.（クプカ），鉄.

---

(12) 原文では，черной と書かれているが，чёрный のことであろう。

(13) 原文では，ночь ъхать と書かれているが，ночью ъхать の誤記であろう。

Купопкеаува. Пал. жаръ.
Куппаку. Мос. край или носокъ сосуда, иначе *паку.*
Куппете. Мос. доска, которую бросаютъ на манеръ челнока.
Курамуку. Кл. Сах. пахнуть, обонять.
Кураму-туй. Мос. устрашать, испугаться.
Кура́сно (кура́сьно). Прил. черный, мрачный *(ни́соро).*
3460. — *трех,* черноволосый, чернобородый.
Кураснонайпу. Геогр. рѣчка къ югу отъ Эбиси. Шм.
Кура́сьно-яйка́ни. С. свинецъ.
Курацъ. Мос. см. *кораци.*
Куре. Лапг. Мац. красный.
Куре́цись. Геогр. Аинское селеніе въ 34 верстахъ съ сѣверу отъ Мануи.
Курѝ. С. тѣнь. Мос. (иначе *гури*), тѣнь.
Куримисе. Мос. лаять, выть, ревѣть.
Кururo. Мос. облако. *Камуй нэ кушiу аба оровано тӯ бекере кururo,* ради боговъ являются изъ дверей горныхъ склоновъ блестящія облака.
— *увень.* Дав. здоровье худое, см. *кироро-вень.*
Курӯ (коро), надѣвать.—*Кухъ* —, надѣвать поясъ. —Мос. человѣкъ (употребляется преимущественно въ сложныхъ, иначе *гуру*).
3470. *Куруàнь.* Гл. покрыть,—ся мглою, см. *чича́ри.*
Куру́ки. С. жабры. Дав. *куруги.*
Ку́рума. С. колесо (у телѣги).
— *кòро сорѝ.* С. телѣга.
Куру́мпу. Прил. очень черный (напр. Негръ), сл. Яп.
Курумусе. Мос. древніе жители острова Мацмая или Аинскихъ земель.
Курумусика. Мос. сидѣть, пребывать, жить, стоять (стать) на колѣнахъ.
Кururo. Мос. облако.
Курууумакуа. Дав. въ НѢм. таскать. Син. *анива апкашь.*
Курӯхъ. Геогр. рѣка въ 81 верстѣ къ западу отъ Карсакова.
3480. *Курущубе.* Мос. иней, изморозь.
Курь. Кл. Кам. человѣкъ.
Кусà. Гл. стрѣлять (изъ лука), перевезти (сокр. *ику́са*), напр. на судно.

Kupopkyeauva. Pal. 熱.

Kuppaku. Mos. 器の縁あるいは先端，*paku* とも言う.

Kuppyetye. Mos. 梭のように揺さぶられる板.

Kuramuku. Kl. Sakh. 匂う，嗅ぐ.

Kuramu-tuj. Mos. 脅す，びっくりする.

Kurásno (kurás'no). （形）黒い，暗い（*nísoro*）.

3460 — *t***r***yekh*，黒い髪の，黒い髭の.

Kurasnonajpu. （地）エビシ（Ebisi，Эбиси）の南方にある小さな川. Shm.

Kurás'no-yajkáni. （名）鉛.

Kurats. Mos. ⇨ *koratsi.*

Kurye. Lang.Mats. 赤い.

Kuryétsis'. （地）マヌヤ（Manuya，Мануя）の北方 34 露里にあるアイヌの村.

Kurì. （名）日陰. Mos. （**g***uri* とも言う），日陰.

Kurimisye. Mos. 吠える，遠吠えする.

Kuroro. Mos. 雲. *Kamuj ne kushiu aba orovano tû byekyerye kuroro*，神々のお陰で，山の斜面の扉から[14] 輝く雲が現れる.

— *uvyen'.* Dav. 健康状態が悪い，⇨ *kiroro-vyen.*

Kurù (koro)，身につける. — *Kukh* —，帯をつける. — Mos. 人（主に複合語で使われる，**g***uru* とも言う）.

3470 *Kuruàn.* （動）もやでおおう，おおわれる，⇨ *chichári.*

Kurúki. （名）えら. Dav. *kurugi.*

Kúruma. （名）（4 輪荷馬車の）車輪

— *kōro sori.* （名） 4 輪荷馬車.

Kurúmpu. （形）とても黒い（たとえば，黒人），日本語の単語.

Kurumusye. Mos. マツマイあるいはアイヌの土地の古代の住人.

Kurumusika. Mos. 座っている，ずっといる，住んでいる，跪いている（跪く）.

Kururo. Mos. 雲.

Kuruumakua. Dav. Nem[15]. では 引きずる.（同）*aniva apkash.*

Kurûkh. （地）カルサコフ（Karsakov，Карсаков）の西方 81 露里にある川.

3480 *Kurutsubye.* Mos. 霜，樹氷.

Kur. Kl. Kam. 人.

Kusà. （動）（弓を）射る，運ぶ（*ikúsa* の省略形），たとえば，船に運ぶ.

---

⑭ 原文からの直訳。

⑮ 拙訳『アイヌ語・ロシア語辞典⑫』北海学園大学学園論集第 155 号 2013 年，p.153 参照。

Кусáри. С. латы, кольчуга, сл. Яп.
Ку-сс. Мос. частичка, о значеніи которой см. *ку.*
Кусисика-ива-ка. Мос. сидѣть (стоя) на колѣнахъ.
Кусіуґѐ. Кр. служанка.
Кусó! собака! дрянь! стерва! (Аинская брань), сл. Яп.
Кýстрари, собственное женское имя.
Кусѝ. Пред. для, ради; знакъ будущаго времени. *Нахта окай анъ кусу?* куда идти? или гдѣ сѣсть?— *'Инкара кусѝ санъ,* идетъ (къ морю) посмотрѣть.
3490. *Кусуàнъ,* въ сокращеніи *кусу-а,* знакъ настоящаго времени изъявительнаго наклоненія. *Нудáхъ кусуàнъ,* стонетъ.
Кусуйкѝ, знакъ будущаго времени. *Кирд нýманъ кóнтэ кусуйкѝ,* сапоги дастъ вечеромъ.
Кусукарѝ, начинать (глаголъ вспомогательный). *Мунъ трýфъ* —, трава начинаетъ расти. *Мунъ сикахъ кусукарà,* тоже. Знакъ будущаго (какъ и *кусуйкѝ*), настоящаго или прошедшаго. *Ампа кусу кара? э!* несетъ (унесъ?)? да! *Трай кусукарà,* близокъ къ смерти, готовится умереть.
Кусунàй. Геогр. Аинско-Японское селеніе подъ 47° 58′ 17″ С. Ш. на западномъ берегу Сахалина. Вар. *Кусуннай,* Гленъ.— По Руд. 47° 59′ 24″.—Вар. *Куссунай.* Шм.
Кусýнъ-котàнъ. Геогр. Аинско-Японское селеніе въ полверстѣ къ востоку отъ п. Карсакова (по-аински *Томáри* или *Томáри-орд*).
— *ча* (или *арáпехча*), тотъ берегъ, противуположный берегъ рѣки.
Кýсури. С. лекарство, снадобье, припасъ (напр. порохъ для ружья), отрава, сѣмена (для посѣва). Мос. лекарство, сл. Яп.
— *тóну,* врачъ, лекарь, докторъ.
— *эва трай,* отравляться ядомъ (о лисицѣ), умереть отъ отравы.
Кутангисъ. Геогр. или *Котангисъ,* Аинское селеніе въ 115 в. къ с. отъ Мануи.
3500. *Кутáта.* Гл. лить, наливать, насыпать, выливать, проливать. *Пась* —, проливать чернила.
Кутáхке. Гл. проливать,—ся, выливать,—ся, просыпать,—ся. *Итáньки* — (при трясеніи стола).

Kusári. （名）甲冑，鎖かたびら，日本語の単語.

Ku-sye. Mos. 小詞，意味については ⇨ *ku.*

Kusisika-iva-ka. Mos. 跪いている.

Kusiugyĕ. Kr. 女中.

Kusó! 畜生！ ろくでなし！ 悪党！（アイヌの罵り），日本語の単語.

Kústrari，女性の名.

Kusù. （前）～のゆえに，～のために；未来時制のしるし. *Nakhta okaj an kusu?* どこにいくべきか？ あるいは，どこに座るべきか？ *Ínkara kusù san*，（彼は）見に（海へ）行くところだ.

3490 *Kusuàn*，省略して *kusu-a*，直説法の現在時制のしるし. *Nuàkh kusuàn*，うめいている.

Kusujkì，未来時制のしるし. *Kirò núman kónte kusujkì*，（彼は）長靴を晩にくれるだろう.

Kusukarà，始める（助動詞）. *Mun* **t***ruf* —，草が育ち始めている. *Mun sikakh kusukarà*，未来時制（*kusujkì* と同様に），現在時制，過去時制のしるし. *Ampa kusu kara? e!* 持って行くのか（持って行ってしまったのか）？ うん！ *Traj kusukarà*，死が近い，死の準備をしている.

Kusunàj. （地）サハリン西岸の北緯 47 度 58 分 17 秒にあるアイヌと日本人の村. Bar. *Kusunnaj,* Glyen. — Rud によると，47 度 59 分 24 秒. — Bar. *Kussunaj.* Shm.

Kusùn-kotàn. （地）カルサコフ（Karsakov，Карсакав[16]）哨所の東方半露里のアイヌと日本人の村（アイヌ語では，トマリ（Tomari，Тома́ри）あるいはトマリ・オロ（Tomari-oro，Тома́ри-оро̀））.

— cha（*arápyekhcha* とも言う），川の対岸，向こう岸.

Kúsuri. （名）薬，民間薬，在庫品（たとえば，銃の火薬），毒物，種（播種用の）. Mos. 薬，日本語の単語.

— *tónu*，医師，医者.

— eva traj，（キツネが）毒にあたる，毒にあたって死ぬ.

Kutangis. （地）*Kotangis* とも言う，マヌヤ（Manuya，Мануя）の北方 115 露里にあるアイヌの村.

3500 *Kutáta.* （動）注ぐ，満たす，（粉状のもので）満たす，流しだす，こぼす. *Pas'*—，インクをこぼす.

Kutákhkye. （動）こぼす，こぼれる，流し出す，流れ出る，こぼす，こぼれる. *Itán'ki* —（テーブルが揺れたときに）.

---

(16) 原文のまま。Корсаков のことであろう。

Кута́хтэ, принесть (см. *утэ̀*).
Кутóтэсу. С. желѣзная цѣпочка, вдѣваемая въ кольца па поясѣ.
Куттаре. Мос. (レタツク), родъ кита, уничтожающій селедочную выводку.
Куттому. Мос. (ムトツク), засыхать, высыхать.
Кутунусъ-найбу. Геогр. ручей въ 13 верстахъ къ югу отъ Кусуная (Ѣлк.).
Кутурешъ-по. Мос. (ポレレツ゜ク), младшая сестра, собственно: моя или собственная младшая сестра.
Кутци. Мос. (チツク), поясъ. (チツク), названіе растенія.
Кутцкунго. Геогр. Шм. гора къ сѣверу отъ Каспи и Венкотана.
3510. *Кутъ*. Кл. Кам. поясъ.
Куу. Дав. копье. Лапер. (couhou), лукъ.
Ку́фке. С. кожаный поясъ съ пряжками и кольцами.
Ку́фтэре. С. пузырь (изъ желудка сивуча) для держанія жиру.
Куфъ (кухъ, куцци). С. поясъ, кушакъ.
— *йо́хтэ*. С. желѣзное кольцо для застегиванія пояса.
— *йо́хтэ ка́ни*, пряжка у пояса.
— *ка́ни*. С. 1. мѣдныя брошки на поясѣ въ родѣ пряжекъ. 2. кружки изъ желтой мѣди съ разными вырѣзками на поясѣ дѣвицъ.
— *нита*, или *нита́та*, снять поясъ.
— *нусà*, украшенія на поясѣ мущинъ.
Кухъ, см. *куфъ*.
3520. — *курӯ*, надѣвать поясъ.
— *нита́та*, распоясываться.
Ку́цци (худое слово), см. *куфъ*.
Куциканна. Мос. ложъ, лгать.
Куцци́му. С. безгласіе, осиплость. Син. *ха́у-омӯ*.
Куцùсъ. С. передняя часть тѣла ластоногихъ, голова и передняя часть туловища убитаго ластоногаго (напр. сивуча), см. *бра*.
Куцу. Мос. поясъ.
Куцъ-томо-коппе. Мос. пестрый поясъ.
Кучà. С. шалашъ. *Нось* —, шатеръ, палатка. *Ярà* —, шалашъ изъ коры. Фюр. домъ.

Kutákhte，持ってくる（⇨ *utẽ*）．

Kutótesu. （名）帯の輪に通された鉄製の小さい鎖．

Kuttarye. Mos. （クツタレ），ニシンの幼魚を全滅させる鯨の一種．

Kuttomu. Mos. （クツトム），乾く，乾ききる．

Kutunus-najbu. （地）クスナイ（Kusunaj，Куснай）の南方13露里にある小川（Byelk.）．

Kuturyesh-po. Mos. （クツレシポ），妹，元来は，私自身の妹．

Kuttsi. Mos. （クツチ[17]），帯．（クツチ），植物の名．

*Kuttskun**g**o.* （地 Shm）カスピ（Kaspi，Каспи）およびヴェンコタン（Vyenkotan，Венкотан）の北方の山．

3510 *Kut.* Kl. Kam. 帯．

Kuu. Dav. 槍．Lap. (couhou)，弓．

Kúfkye. 留め金や輪の付いた皮製の帯．

Kúfterye. （名）脂を入れておくの袋（ドドの胃袋製）

Kuf (kukh, kutsi). （名）帯，幅広の長い帯．

— *jókhte.* （名）帯を留めるための鉄の輪．

— *jókhte káni*，帯の留め金．

— *káni.* （名） 1．留め金に似た帯の銅製のブローチ． 2．娘用の帯のさまざまな彫物のある真鍮製の輪（複数）．

— *pita*，あるいは *pitáta*，帯を解く．

— *pusã*，男性の帯の装飾品．

Kukh，⇨ *kuf.*

3520 — *kurù*，帯を着ける．

— *pitáta*，自分の帯を解く．

Kútsi（悪口，卑語），⇨ *kuf.*

Kutsikanna. Mos. 嘘，嘘をつく．

Kutsímu. （名）声が出ないこと，声がしゃがれていること．（同）*kháu-omù.*

Kutsìs'. （名）鰭脚亜目の動物の体の前部，殺された鰭脚亜目の動物（たとえば，トド）の頭や体の前部，⇨ *óra.*

Kutsu. Mos. 帯．

Kuts-tomo-koppye. Mos. まだらの帯．

Kuchã. （名）仮小屋．*Pos'*—，テント，天幕．*Yarà* —，樹皮でできた仮小屋．Fyur. 家．

---

(17) 原文のまま。

Кучанкуруга аккари аккари. Дав. принудить.
Кучáнъ. С. медвѣдица.
Кучасти. Дав. испортить.
Кýчири. С. какой то звѣрь черный, похожій на медвѣжонка (ростомъ съ собаку).
3530. *Куша.* Мос. (ヤㇾク), навьючивать ношу; сама ноша или грузъ, кладь.
Куша амби янги. Дав. выгрузить.
Куши. Кр. Геогр. по мнѣнію Крашенинникова, значитъ Курилъ. *Кых-куши*—названіе „Итурпскихъ и Урпскихъ" Куриловъ, т. е. Айновъ. Мос. потому что, между тѣмъ какъ (см. *гуши*); означаетъ собственно „средина лука" и употребляется для означенія связи, необходимости.
Кушири (ゾㇾク). Мос. лекарство, отъ Яп. *кусури.*
Кушíу. Мос. ради, по причинѣ, изъ-за (предъ этою частичкою или послѣ нея часто находится частица *нэ*), потому что, когда, какъ (ㇾク).
Кушíу-кобаккуно-тенаи. Мос. названіе одного циклическаго знака.
Кушу. Мос. ради, потому что, ибо, хотя.
Кушури. Мос. (ゾㇾク), лекарство (отъ Яп. *кусури*). *Кушурíунъ.* Мос. родительный падежъ отъ *кушури.* — *бецъ.* Мос. цѣлебная рѣка, буквально: рѣка лекарствъ.
Кушя. Дав. грузъ.
— *якка.* Дав. грузить, см. *куса.*
Куэмь помпе. Лапер. указательный палецъ.
3540. *Кýнке.* С. двоюродный дядя.
Куяканд. Кр. ласточки, стрижи.
Кфу. Кл. Мац. лукъ (для стрѣлянія).
Кфука. Кл. Мац. тетива.
Кфунне. Мос. черный.
— *эби.* Дав. ужинъ. Н. должно быть: *куни ипè*, ночная ѣда.
— *эби якка.* Дав. ужинать, см. *якка.*
Кфупапа. Дав. укусить.
Кчúшíануа. Кр. плачу.
Кшара. Мос. ухо. — *увеньде.* Дав. боль въ ушахъ, см. *кисара* и *венте.*
Кшери. Мос. курительная трубка (отъ Яп. *кисеру*).

Kuchankuruga akkari akkari. Dav. 強制する.

Kuchãn. （名）雌熊.

Kuchasti. Dav. だめにする.

Kúchiri. （名）小熊に似た黒色の或る獣（犬ほどの背丈）.

3530 *Kusha.* Mos.（クシヤ），荷を負わせる；荷自体あるいは積荷，宝.

Kusha ambi yangi. Dav. （荷を）降ろす.

Kushi. Kr. （地）クラシェニンニコフの説によると，クリルを意味する. *Kykh-kushi* はイトゥルプおよびウルップのクリルの人々，つまりアイヌの呼び名. Mos. ～なので，～なのに（⇨ **g***ushi*）；元々「弓の真ん中」を意味し，関係や必要を表すために使われる.

Kushiri（クシリ）. Mos. 薬，日本語の *kusuri* から.

Kushiu. Mos. ～のために，～の原因で，～のために（この小詞の前後には，よく小詞 *ne* がある），～なので，～の時，～ように（クシユ）.

Kushiu-kobakkuno-tyenai. Mos. 十二支の名.

Kushu. Mos. ～のために，～なので，なんとなれば～，～なのに

Kushuri. Mos. （クシュリ），薬（日本語の *kusuri* から）. *Kushuriun.* Mos. *Kushuri* の生格.

— *byets.* Mos. 薬効のある川，字義通りは：薬の川.

Kushya. Dav. 荷.

— *yakka.* Dav. 積む，⇨ *kusa.*

Kuem' pompye. Lap. 人差し指.

3540 *Kuénkye.* （名）父母のいとこ.

Kuyakanã. Kr. ツバメ（複数），アマツバメ（複数）.

Kfu. Kl. Mats. 弓（射るための）.

Kfuka. Kl. Mats. 弓の弦.

Kfunnye. Mos. 黒い.

— *ebi.* Dav. 夕食. N[18]. ～にちがいない：*kuni ipyẽ*，夜食.

— *ebi yakka.* Dav. 夕食をとる，⇨ *yakka.*

Kfupapa. Dav. 咬む，刺す.

Kchíshianua. Kr. （私は）泣いている.

Kshara. Mos. 耳. — *uvyen'dye.* Dav. 耳の痛み，⇨ *kisara* および *vyentye.*

Kshyeri. Mos. 煙管（日本語の *kisyeru* から）.

---

(18) 不明

Кшешери. Дав. хрѣнъ, см. *кишешери.*

3550. *Кшигири.* Дав. бабочка; всѣхъ инсектовъ называютъ *кшигири. Кшигири.* Кл. Сах. червь, см. *кикки́ри.*

Кшигури. Дав. червь.

Кшиматеку. Мос. быть придавленнымъ, угнетеннымъ (отъ *кишима*).

Кшиматикфъ. Дав. робѣть. Мос. и *кишиматеку* быть придавленнымъ, угнетеннымъ (отъ *кишима*, сжимать и частички *теку*).

Кширутумамъ. Дав. чубукъ, см. *кисери-туманъ* (въ Нѣм. Kschirituman).

Къякко. Ланг. Кур. бобръ.

Кыхъ-курилы. Кр. Геогр. по мнѣнію Крашенинникова, „Курилъ“ есть слово испорченное казаками изъ слова *куши*“, а потому вмѣсто *кыхъ-курилы* слѣдуетъ говорить *кыхъ-куши.*

Кыхъ-куши. Кр. Геогр. такъ называютъ себя „Итурпскіе и Урпскіе Курилы“ (по мнѣнію Крашенинникова).

Кюби (kûbi). Кл. Сах. тучность (Fettheit).

Л.

Л. ДВѢНАДЦАТАЯ БУКВА АИНСКОЙ АЗБУКИ (1).

Лейденксе. Геогр. вторичный рукавъ рѣки Сіу, см. *Найпту.*

Лепишъ. Брот. восемь.

Лепну. Страл. три.

3560. *Лепъ.* Брот. (liep), три.

---

(1) *Прим. ред.* Хотя въ статьѣ о правописаніи (стр. 50) замѣчено, что буквы *л* нѣтъ въ Аинскомъ языкѣ, но въ концѣ этой статьи она вставлена въ азбуку (стр. 64), вѣроятно потому, что у нѣкоторыхъ Айновъ есть возможность слышать ее. Дѣйствительное же отступленіе въ словарѣ отъ перечня буквъ Аинской азбуки, кромѣ упомянутаго мною въ примѣчаніи къ перечню, состоитъ въ томъ, что *ё* не считается за особую букву, хотя и пишется, гдѣ слѣдуетъ по произношенію, и вставлена буква *ы*, какъ нерѣдко встрѣчающаяся въ Аинскихъ словахъ.

Kshyeshyeri. Dav. セイヨウワサビ，⇨ *kishyeshyeri.*

Kshigiri. Dav. チョウ；すべての昆虫が *kshigiri* と呼ばれる．*Kshi**g**iri.* Kl. Sakh. ウジ，⇨ *kikkiri.*

Kshiguri. Dav. ウジ．

Kshimatyeku. Mos. うちひしがれている．気落ちしている（*kishima* で）．

Kshimatikuf. Dav. 怯える．Mos. *kishimatyeku* とも言う，うちひしがれている，気落ちしている（*kishima*「締めつける」と小詞 *tyeku* から）．

Kshirutumam. Dav. 羅宇（らお），⇨ *kisyeri-tuman*（Nem[19]．では，Kschir-ituman）．

K・yakko. Lang. Kur. ビーバー．

Kykh-kurily. Kr.（地）クラシェニンニコフの見解では，「クリル」は，*"kushi"* という語をコサックが誤って発音した語である．従って，*kykh-kurily* の代わりに *kykh-kushi* というべきだ」である．

Kykh-kushi. Kr.（地）「イトゥルプとウルップのクリル人」は，自らをこのように呼ぶ（クラシェニンニコフの説によれば）．

Kyubi (Kübi). Kl. Sakh. 太っていること．(Fettheit)．

Л.

Л．アイヌ語の字母の 12 番目の文字※．

Lyejdyenksye.（地）シウ（Siu, Ciy）川の支流の支流，⇨ *Najptu.*

Lyepish. Brot. 8．

Lyeppu. Stral. 3．

Lyep. Brot. (liep), 3．

※編集者注　正書法についての論文（p.50）で，л の字母がアイヌ語にないことが指摘されているが，この論文の終わりで，それがアルファベットの中に入れられている（p. 64）．おそらく，あるアイヌのところではそれを耳にすることがあるからであろう．アイヌ語の字母の文字リストからの実際上の逸脱は，注の中で私が挙げたものの他に，ё が独自の字母とみなされていないこと（発音上しかるべきところでは書かれているが）に理由がある，また，アイヌ語の単語の中でしばしば出会う文字として，ы が入れられている．

(19) 拙訳『アイヌ語・ロシア語辞典(12)』北海学園大学学園論集第 155 号 2013 年，p.153 参照。

Липа́га или *Липагъ*, собственное мужское имя. Кр. (Курилецъ, толмачъ капит. Шпанберга).
Лӧмо́ри. Геогр. притокъ рѣки Сіу (изъ значительныхъ второй), сл. Гиляцкое, см. *шеуни*.
Лютога. Руд. Геогр. см. *трубтага*.

М.

М. ТРИНАДЦАТАЯ БУКВА АИНСКОЙ АЗБУКИ.

Ма. Гл. плавать (о человѣкѣ, но не о деревѣ). Мос. плавать, плывя нестись по поверхности. *Ма̂* (| ≺), жарить, печь. Гл. жарить, поджаривать. Син. *чи́ре*. Мос. (≺) частичка, означающая первоначально „отдѣляться“ и выражающая въ сложныхъ отдѣленіе, удаленіе; за ней ставятся частички *ка*, *ке* и *ки*.
Маа. Дав. вплавь, см. *ма*.
Ма́аса. С. красное дерево, изъ котораго Японцы дѣлаютъ чашки для саки.
Мавда́. Прил. го́лодный. — *трамъ анъ*, хочется ѣсть.
— *анъ*. Дав. голоденъ. Кл. Сах. *(шаваанъ)*, голодный.
Мавашино. Мос. отд. нѣтъ.
— *нобо*. Мос. безъ труда, безъ тягости.
3570. *Мавѐтуй*, см. *мауетуй*. *Маветуй кусукарда*, томится.
Мавѐчійчубъ. С. сентябрь.
Магаци. Лапер. родъ тюльпана.
Магиде. Ланг. Мац. ножъ.
Магири. Дав. ножикъ. *Магири*. Ланг. Юж. Сах. Кл. Сах. Мос. ножъ.
Мада огерива. Дав. зима прошла.
Мадапа. Дав. зима. Кл. Сах.
Мадаріява. Дав. зимовать.
Маджидди. Кл. Мац. Брот. ножъ.
Мадирпе. Кл. Кам. сестра.
3580. *Май*, или *тэтара май*, внутреннее бѣльмо, помутнѣніе хрусталика, катаракта.

Lipága あるいは *Lipag*，男性の名．Kr.（クリル人，シュパンベルグ船長の通訳）．

Lömóri.（地）シウ（Siu, Ciy）川の支流（主なものの中で 2 番目），ギリヤーク語の単語 ⇨ *shyeuni.*

Lyutoga. Rud(20).（地）⇨ *truótaga.*

M.

M．アイヌ語の字母の 13 番目の文字．

Ma.（動）泳ぐ，浮く（人について，しかし木についてではない）．Mos. 泳いで水面をすばやく移動する．*Mâ*（マー），焼く，焼いて調理する．（動）焼く，軽く焼く．（同）*chírye.* Mos.（マ）もともと「離れる」を意味し，複合語で分離，除去を表す小詞；その後に小詞 *ka, kye* および *ki* が置かれる．

Maa. Dav. 泳いで，⇨ *ma.*

Mâasa.（名）赤い木，それから日本人は酒盃を作る．

Mavâ.（形）飢えた．— *t***r***am an*，空腹である．

— *an.* Dav. 飢えている．Kl. Sakh. *(shavaan)*，飢えた．

Mavashino. Mos. 単独では用いられない単語．

— *nobo.* Mos. 難なく，易々と．

3570 *Mavyétuj*，⇨ *ma***u***yetuj. Mavyetuj kusukarà*，苦しむ，悩む．

Mavyéchijchuf.（名）9 月．

Magatsi. Lapyer. チューリップの一種．

*Ma***g***idye.* Lang. Mats. ナイフ．

Magiri. Dav. 小さなナイフ．*Ma***g***iri.* Lang. S. Sakh. Kl. Sakh. Mos. ナイフ．

Mada ogyeriva. Dav. 冬が通り過ぎた．

Madapa. Dav. 冬．Kl. Sakh.

Madariyava. Dav. 冬を越す．

Madzhiddi. Kl. Mats. Brot. ナイフ．

Madirpye. Kl. Kam. 姉妹．

3580 *Maj*，あるいは *tétara maj*，白内障(21)，水晶体の混濁，しろそこひ．

---

(20) 本辞典の付録 p.38 に文献情報がある『ルダノフスキィのサハリン島の地形概観（Обзоръ мѣстности о. Сахалина Рудановскаго. Вост. Пом. 1 и 15 ноября и 1 декабря 1866 г. №№ 21. 22 и 23)』のことであろう。

(21) 原文では，внутреннее бѣльмо と記載されている。

Ма́ймине. С. дѣвица.
Майне, или *ма́хне.* Прил. женскій.
Мака. Мос. разлучаться (см. *циппъ*), отворять (см. *аба*), отъѣзжать, отплывать.
Макайо. Мос. названіе растенія.
Макани. Мос. перекладина (зданія).
Маканицъ. Мос. (ツニカマ), желѣзко стрѣлы.
Мака́нке. Гл. натягивать (лукъ, *ку* —), относить вверхъ по теченію рѣки (медвѣжій черепъ).
Макáнъ. Гл. идти вверхъ по рѣкѣ. Мос. восходить, подниматься. Син. *чи́вка.*
Маканъ-руру. Мос. сѣверное море; кажется, сокращеніе вмѣсто *маканеруру*; въ критикѣ: отливъ (въ морѣ), отъ *мака*, разлучаться, отступать, удаляться.
3590. *Макапонрау.* Мос. всходить, подниматься.
Маке́тари. Гл. играть неудачно, проигрывать. Син. *эсо́нки.*
Макигуру. Дав. дѣвство.
Маки́ри. С. ножъ. Лапер. маленькій ножъ съ ножнами. Мос. иначе *магири*, ножъ (иначе *макире*). — *а́ни ка́чу*, ткнуть ножомъ.
Макке. Мос. разлучаться, отъѣзжать (ケツマ).
Макко-иваку. Мос. (クワイコツマ), падающая звѣзда.
Макко-шаму. Мос. (ムヤレコツマ), распространяться кругомъ.
Макубека. Мос. дорога надъ горною вершиною.
Маку́йсе. С. Аинскія нары.
Макунъ-бецъ. Мос. рѣка, раздѣленная на многіе рукава.
3600. — *ихтриа*, первый (большой) фалангъ пальцевъ.
— *котанъ.* Геогр. Аинское селеніе въ 27 верстахъ къ сѣверу отъ Мануи.
Макуси. Мос. названіе морскаго животнаго, похожаго на Яп. *гокко*, родъ морской свиньи.
Макусите. Мос. хвастаться, выхваляться.
Макуси-цепнъ. Мос. (プツセレクマ), родъ морской свиньи, рыба.
Макуту. Мос. названіе растенія.

Mājminye. （名）乙女.

Majnye，あるいは *mākhnye.* （形）女性の.

Maka. Mos. （親しい者が）別れる（⇨ *tsipp*），開く（⇨ *aba*），（乗り物で）遠ざかる，出帆する.

Makajo. Mos. 植物の名.

Makani. Mos. （建物の）梁，桁.

Makanits. Mos. （マカニツ）矢の穂，鏃.

Makānkye. （動）（弓を）張る，（*ku* —），（熊の頭骨を）川の上流へ持っていく.

Makān. （動）川の上流に行く. Mos. 登る，上がる.（同）*chívka.*

Makan-ruru. Mos. 北の海；*makanyeruru* の代わりの省略形らしい；v kritikye[22]：（海の）干潮，*maka*「別れる，退く，離れる」から.

3590 *Makaponrau.* Mos. 登る，上がる.

Makyétari. （動）賭け事で失敗する，負ける.（同）*esónki.*

Makiguru. Dav. （女が）未婚であること.

Makíri. （名）ナイフ. Lapyer. 鞘のついた小さなナイフ. Mos. *ma***g***iri*「ナイフ」とも言う（*makirye* とも言う）. — *áni káchu*，ナイフで突き刺す.

Makkye. Mos. 別れる，（乗り物で）遠ざかる（マツケ）.

Makko-ivaku. Mos. （マツコイワク），流れ星.

Makko-shamu. Mos. （マツコシヤム），あたりに広がる.

Makubyeka. Mos. 山頂の上にある道.

Makújsye. （名）アイヌの寝台.

Makun-byets. Mos. 多くの支流に別れる川.

3600 — *i***kht***rchi*，第一（大）指骨

— *kotan.* （地）マヌヤ（Manuya，Мануя）の北方 27 露里にあるアイヌの村.

Makusi. Mos. 日本語の **g***okko* に似た海の動物の名，ネズミイルカの一種.

Makusitye. Mos. 自慢する，自分をほめる.

Makusi-tsyepp. Mos. （マクシセツプ），ネズミイルカの一種，魚.

Makutu. Mos. 植物の名.

---

(22) 『ダヴィドフ作成のアイヌ語単語集の批判的考察（Kritische Durchsicht der von Dawidow verfaßten Wörtersammlung aus der Sprache der Aino's.）』のことか？ 詳しくは，拙訳『アイヌ語・ロシア語辞典(2)』北海学園大学学園論集第 85 号 1995 年，p.55 参照.

Маманао. Кл. Мац. вѣтеръ.

Маматъ. Ланг. Кур. мужъ.

Ма́ме или *ма́ми.* С. Мос. горохъ, бобы или вообще стручковые плоды; сл. Яп.

Мангунъ. Геогр. или *мангу.* Гиляцкое племя на Амурѣ между Софійскомъ и Михайловскою станицею.

3610. *Манджу.* Дав. Китаецъ.

Мане, иначе *маненъ.* Мос. похожій, сл. Яп.

Ма́нка. Гл. изобиловать (визитами боговъ).

— *а́йну,* ловкій (человѣкъ). Сип. *очи́накарине.*

— *поро,* обиліе шаманныхъ боговъ.

— *порд а́йну,* человѣкъ изобилующій визитами боговъ.

— *тусу а́йну,* шаманъ искусный въ лѣченіи (любимый богами).

Манки. Мос. родъ реи.

Ма́нтокуру. С. средній сортъ Японскаго чаю.

Манӯ, какъ будто, будто бы.

3620. *Ма́нуя.* Геогр. селеніе при рѣкѣ того же имени на восточномъ берегу Сахалина подъ 47° 54′ 51″ С. Ш. Руд; у Шмидта *Мануе.*

Марабуто. Мос. гость (отъ Яп. *марауто*), см. *марафуто.*

Марафуто. Дав. собраніе. Мос. (или *марабуто*) праздникъ, пиръ (отъ Яп. *марауто* (トフラマ), гость.

Марафуто-нока. Мос. названіе созвѣздія.

Мараxтӧ (мараxтӯ). С. угощеніе. Гл. угощать, сл. Япон.

— *ки а́йну,* хозяинъ пира, дѣлающій угощеніе.

— *не а́йну,* гость, гости.

Ма́ре, или *мари.* С. инструментъ для ловли киты и горбуши. Прил. сѣрый.

Маренъ. Мос. (フ゜レマ), вилообразное древко назначенное для рыбной ловли.

Мареуреу. Мос. (ゝウレマ), бабочка, мотылёкъ.

Ма́рехъ, и *марехнӧ,* см. *има́рехъ, има́рехпо.*

3630. *Марро.* Кл. Мац. жена.

Маруай. Кр. капуста морская малая съ краснымъ листьемъ.

Mamanao. Kl. Mats. 風.

Mamat. Lang. Kur. 夫.

Mámye あるいは *mámi.* （名）Mos. エンドウ，豆あるいは莢に入った実全般；日本語.

Mangun. （地）*man***g***u* とも言う．アムール河畔のソフィヤ村とミハイロフ村の間に住むギリヤークの種族.

3610 *Mandzhu.* Dav. 中国人.

Manye，*manyen* とも言う．Mos. 似ている，日本語の単語.

Mánka. （動）富む（神々の訪問に）

— *ájnu*，抜け目のない（人）．（同）*ochínakarinye.*

— *poro*，たくさんのシャーマンの神々.

— *porð ájnu*，神々が頻繁に訪れる人.

— *tusu ájnu*，治療が上手なシャーマン（神々に愛されている）.

Manki. Mos. 二本マストの帆船の一種.

Mántokuru. （名）中級の日本のお茶.

Manù，まるで〜のように，あたかも〜であるかのように.

3620 *Mánuya.* （地）北緯 47 度 54 分 51 秒付近のサハリン東岸の同名の川の畔の村．Rud.[23]；シュミット（Shmid，Шмид）では *Manuye.*

Marabuto. Mos. 客（日本語の *marauto* から），⇨ *marafuto.*

Marafuto. Dav. 集まり．Mos.（*marabuto* とも言う）祭り，祝宴（日本語の *marauto*（マラフト「客」）から）

Marafuto-noka. Mos. 星座の名.

Marakhtð (marakhtù). （名）ご馳走すること．（動）ご馳走する，日本語の単語.

— *ki ájnu*，ご馳走をする祝宴の主人.

— *nye ájnu.* 客（単数），客（複数）.

Márye，あるいは *mari.* （名）鯨やカラフトマスを獲る道具．（形）灰色の.

Maryep. Mos. （マレプ），魚を獲るための熊手状の竿.

Maryeuryeu. Mos. （マレウマレウ），蝶，蛾.

Máryekh，および *maryekhpð*，⇨ *imáryekh, imáryekhpo.*

3630 *Marro.* Kl. Mats. 妻.

Maruaj. Kr. 赤い葉をもつ小さい昆布.

---

[23] 注 18 を参照。

Масà. Гл. открывать (ротъ), развернуть (въ противоположность *кочýбу*). *Ка* —, развернуть веревку, распялить (*цись* —, распялить новую лодку).

— *сúнтоко*, большая чашка для саки (изъ дерева *мáаса*), Японской работы; Японскія кадушечки черныя покрытыя лакомъ.

Масáку. С. собственное женское имя.

Мáсара. С. песчаный валъ у морскаго берега (напр. въ Кусунаѣ), кошка.

Масаржа. Кл. Кам. холмъ.

Масáса. Гл. распяливать, расширять (губы раны). Дав. открывать, разводить пальцы.

Масáске. Гл. треснуть, раздвоиться (о раковинѣ на огнѣ).

Масáхсу. С. склонъ *мáсара* къ морю (часто въ видѣ обрыва).

3640. *Масацикуни.* Мос. листья пихты.

Масашинтоко. Мос. винная бочка.

Масике. Мос. названіе мѣста на островѣ Мацмаѣ.

Масикинно. Мос. чрезмѣрно, въ высокой степени, весьма.

Мáскино, или *маскинь*, довольно, очень. — *пúрика*, довольно хорошо. — *порóно икучики венъ*, пить очень много—худо.

Мáскинь (сокр. *мáскино*), очень сильно. — *укóйки венъ*, любить драку—худо, драться очень много—не хорошо.

— *хáцико*, очень малый,—о. Син. *зоске.*

Масло цкапфъ. Дав. чайка, птица; по Пф. должно быть *масицкапфъ.*

Массакари. Кл. Мац. Брот. топоръ.

Массенауси. Геогр. Шм. мысъ въ губѣ d' Estaing.

3650. *Масшаку.* Мос. (クヤレツマ), вдовецъ; сокр. вмѣсто *маци-шаку*, безъ женщины.

Масъ. С. чайка. Син. *игáйе.* — *тэхкýфъ*, крыло (крылья) чайки.

Мата, сокращеніе *матáйта*, зима; зимній. Фюр. зима. Мос. (*мата* или *мада*), зима.

Мата-анъ. Кл. Кам. (mâtăăn), зима.

Masā. （動）（口を）開ける，広げる（*kochúbu* の反対）*Ka*—，縄を伸ばす，伸ばしてぴんと張る（*tsis'*—，распялить новую лодку　新しい舟を広げる[24]．

— *síntoko*，大きな酒盃（*máasa* という木で出来た），日本製；日本の漆塗りの黒い小さな桶．

Masáku. （名）女性の名．

Mâsara. （名）海岸の砂丘（たとえば，クスナイ（Kusunaj，Кусунай）の），猫．

Masarka. Kl. Kam. 丘．

Masása. （動）引き伸ばす，（傷口を）広げる．Dav. 開く，手のひらを左右に伸ばす．

Masáskye. （動）はぜる，二つに分かれる（火の上の貝について）．

Masákhsu. （名）海に面した *másara* の斜面（しばしば断崖の形で）．

3640 *Masatsikuni.* Mos. モミ（トドマツ）の葉．

Masashintoko. Mos. 酒樽．

Masikye. Mos. マツマイ（Matsmaj，Мацмай）島にある地名．

Masikinno. Mos. あまりに，高度に，はなはだ．

Máskino，あるいは *máskin'*，かなり，とても．— *pírika*，かなり良い．— *poróno iku-chiki vyen*，かなりたくさん（ひどく）飲む．

Máskin'（*máskino* の省略形），とても強く．— *ukójki vyen*，けんかを好むのは悪いことだ，けんか三昧は良くないことだ．

— *khátsiko*，とても小さい，とても少ない（同）*éoskye.*

Maslo tskapf. Dav. カモメ．鳥；Pf によると，*masitskapf*　〜でなければならない．

Massakari. Kl. Mats. Brot. 斧．

Massyenausi. （地 Shm）デスタン（d'Estaing）湾の岬．

3650 *Masshaku.* Mos. （マツシャク），男やもめ；*matsi-shaku*「妻のない」〜の代わりの省略形，

Mas'. （名）カモメ．（同）*igájye.* — *tekhkŭf*，カモメの翼（単数），翼（複数）．

Mata, matájta「冬；冬の」の省略形，Fyur. 冬．Mos. （*mata* あるいは *mada*），冬．

Mata-an，Kl. Kam.（mâtăăn），冬．

---

(24) 原文からの直訳。

Матайну. С. собственное мужское имя.
Мата-ношке. Мос. средина зимы.
Матáйта. С. зима.
Матакемóйки. С. ловля соболей въ зимнее время (посредствомъ *ячоро*).
Мáтапа. С. зимнее время, зима (букв. зимній годъ). Мос. будущая зима. *Матаппа.* Дав. будущею зимою.
Мати. Ланг. Мац. Юж. Сах. жена.
3660. *Матіекаджи.* П. М. дѣва, дѣвица.
Матмай. Кр. 23-й Курильскій островъ (22-й по счёту Миллера).
Матне. Мос. самка; женскій (子ツマ).
— *бо.* Мос. дочь.
— *бомпо.* Ланг. Кур. Кл. Кам. дочь.
— *гуру.* Мос. дѣвица, дѣвочка.
— *цикапъ.* Мос. птица самка, курица.
Матнеппъ. Мос. морской бобръ-самка.
Матни. Мос. самка; женскій (иначе *матне*) (ニツマ).
— *бу.* Дав. дѣвица, см. *махне-по.*
— *гида.* Дав. сука. Н: *мах-сета* (сокр. *махнесета*).
— *гуру.* Дав. дѣвочка. Фр. иск., озн: женскаго пола человѣкъ.
— *хупуюкфъ.* Дав. медвѣдица.
3670. *Матнуби.* Кл. Сах. дѣвица.
Мато. Мос. маленькій, молодой (въ крит. только предположеніе, основанное на слѣд. словѣ).
— *ибе.* Мос. молодой бобръ.
Матомай. Геогр. Мос. Матсмай (Яп. Мацумай), названіе города Мацумая.
Матоманáй. Аинско-Японское селеніе при рѣчкѣ того же имени въ 26 верстахъ къ югу отъ Мануи, у Шм. *Матумонай.*
Маттигугуру. Кл. Сах. худощавость.
Маттунай. Геогр. Шм. рѣка къ сѣверу отъ Макунъ-котана.
Мату. Дав. мѣлко. Кл. Сах. малый. Дав. въ Нѣм. малый.
Матуки. Мос. спичка для намазыванія масла.

Matajnu. （名）男性の名.

Mata-noshkye. Mos. 冬の中頃.

Matájta. （名）冬.

Matakyemójki. （名）冬季のクロテンの捕獲（*échoro* による）.

Mâtapa. （名）冬季，冬（字義通りは，冬の年）. Mos. 今度の冬. *Matappa.* Dav. 今度の冬に.

Mati. Lang. Mats. S. Sakh. 妻.

3660 *Matiyekadzhi.* P. M. 処女，乙女.

Matmaj. Kr. 23 番目のクリルの島（ミッレルの計算では 22 番目）.

Matnye. Mos. 雌；女性の（マツ子）.

— *bo.* Mos. 娘.

— *bompo.* Lang. Kur. Kl. Kam. 娘.

— **g***uru.* Mos. 乙女，娘.

— *tsikap.* Mos. 鳥の雌，鶏.

Matnyepp. Mos. ラッコの雌.

Matni. Mos. 雌；女性の（*matnye* とも言う）（マツニ）.

— *bu.* Dav. 乙女，⇨ *makhnye-po.*

— *gida.* Dav. 雌犬. N(25)：*makh-syeta*（*makhnye-syeta* の省略形）.

— *guru.* Dav. 娘. Fr. 元来「女性」を意味する(26).

— *khuguyukf.* Dav. 雌熊.

3670 *Matnubi.* Kl. Sakh. 乙女.

Mato. Mos. 小さい，若い（v krit.(27) 次にくる語に基づく単なる推定でしかない）

— *ibye.* Mos. 若いビーバー.

Matomaj. （地）Mos. Matsmaj（日本語ではマツマイ（Matsumaj，Мацумай），マツマイの町の呼び名.

Matomanáj. マヌヤ（Manuya，Мануя）の南方 26 露里にあるアイヌと日本人の村（同名の川の近くにある），Shm. では *Matumonaj.*

*Matti***g***u***g***uru.* Kl. Sakh. やせていること.

Mattunaj. （地 Shm）マクン・コタン（Makun-kotan，Макунъ-котанъ）の北方の川.

Matu. Dav. 小さく. Kl. Sakh. 小さい. Dav. Nem(28). 小さい.

Matuki. Mos. 油を塗るための先の細い棒.

---

(25) 不明

(26) 原文では，иск., озн. と記載されている。おそらく，исконно, означает の省略であろうと考え，訳出した。

(27) 注 20 を参照。

(28) 拙訳『アイヌ語・ロシア語辞典(12)』北海学園大学学園論集第 155 号 2013 年，p.153 を参照。

Матуку. Мос. вопіять, стонать, сѣтовать.

3680. *Матýмере-корóпе.* С. шмель.

Матýмери. С. рукавица. Дав. рукавицы. Кл. Сах. перчатка, часть рукавицы назначенная для 4 пальцевъ (безъ большаго).

Матцышаккуру Дав. холостой.

Матчанна. Мос. (ナンヤチツマ), каракатица.

Матъ. Кл. Кам. дѣвица, женщина.

Матэ́чаро. С. зимняя ловушка для соболей (въ лѣсу).

Мáу. С. сила, крѣпость, духъ, наитіе. Мос. шиповникъ, дикая роза.

— *гакпъ.* Кл. Сах. малый. — *гакфу.* Дав. въ Нѣм. меньше. Н: по Пф. *нáочаку*, еще не мелко.

— *е.* Мос. крѣпость, сила, могущество.

— *éтуй (мавéтуй).* Гл. умирать (о человѣкѣ).

— *корд*, крѣпкій (о водкѣ).

3690. — *ни.* С. шиповникъ. Лапер. (maĥouni), розовый кустъ натуральный.

— *пинъ.* С. обморокъ.

— *рокари (Мавр$^{x}_{o}$кари).* С. собственное мужское имя.

— *сахъ.* Прил. слабый, некрѣпкій (о винѣ).

— *со (мáвсо, мáвсу).* С. позѣвота. Гл. зѣвать.

— *сурд.* Гл. свистать.

— *тэпд.* С. лепестокъ шиповника, цвѣтокъ шиповника.

Мáука. Геогр. Аинско-Японское селеніе (иначе *Энтрумомо*, или *Тундй*) въ 107 верстахъ къ югу отъ Кусуная. 47° 5′ С. Ш.

Мауки. Дав. востокъ, см. *чуткаги.*

Маукуси. Мос. (ムクウマ), проникать, проходить, имѣть сообщеніе, сношеніе.

3700. — *ни.* Мос. названіе растенія, родъ магноліи.

Маункаопъ. Мос. названіе растенія.

Маусику. Мос. пробуждаться, просыпаться, протрезвляться.

Мáутачуфъ. С. сентябрь.

Маутой. Мос. названіе растенія.

Matuku. Mos. 大声で叫ぶ，うなる，嘆く．

3680 *Matúmyerye-korópye.* （名）マルハナバチ．

Matúmyeri. （名）ミトン（単数）．Dav. ミトン（複数）．Kl. Sakh. 手袋（単数），4本指が入るミトンの部分（親指はなし）．

Mattsyshakkuru. Dav. 独身の．

Matchanna. Mos. （マツチヤンナ），コウイカ．

Mat. Kl. Kam. 乙女，女性．

Matéchcharo. （名）クロテン用の冬の罠（森の中の）．

*Má***u**. （名）力，強さ，度胸，啓示．Mos. ヨーロッパノイバラ，野バラ．

— **g***akp.* Kl. Sakh. 小さい．— **g***akfu.* Dav. Nem[29]．より小さい．N[30]：Pf によると，*nâochaku*，まだ細かくない．

— *ye.* Mos. 強さ，力，権勢．

— *yétuj. (mavyétuj).* （動）死にそうだ（人について）．

— *korò*，強い（酒について）．

3690 — *ni.* （名）ヨーロッパノイバラ．Lapyer. (mahouni)，天然のバラの潅木．

— *nin.* （名）気絶．

— *rokari (Mavr*$\frac{u}{o}$*kari).* （名）男性の名．

— *sakh.* （形）弱い，強くない（酒について）．

— *so (mávso, mávsu).* （名）あくび．（動）あくびをする．

— *surà.* （動）口笛をふく．

— *tepà.* （名）ヨーロッパノイバラの花びら，ヨーロッパノイバラの花．

Máuka. （地）クスナイ（Kusunaj，Кусунай）の南方 107 露里のアイヌと日本人の村（*En***t***rumgomo* とも *Tunàj* とも言う）．北緯 47 度 5 分．

Mauki. Dav. 東，⇨ *chupkagi.*

Maukusi. Mos. （マウクシ），浸透する，通る，つながっている，関係がある．

3700 — *ni.* Mos. 植物の名，モクレンの一種．

Maunikaop. Mos. 植物の名．

Mausiku. Mos. （眠りから）覚める，目が覚める，酔いが醒める．

Máutachuf. （名）9 月．

Mautoj. Mos. 植物の名．

---

[29] 拙訳『アイヌ語・ロシア語辞典⑫』北海学園大学学園論集第 155 号 2013 年，p.153 参照。

[30] 不明

Маушіо́кору. Мос. (ルコ | ヨヒウマ), зѣвота; зѣвать.

Махъ (мах), сокр. *ма́хне*, женскій; самка (въ сложныхъ).

— *коро.* Гл. жениться.

— *куру.* С. мягкія части (мясо) безъ шкуры и костей.

— *не* (или *ма́йне*), женскій; самка (въ сложныхъ), влагалищный листъ въ растеніяхъ, см. *бикаю.*

— *не кина̀.* С. родъ борчовки; трава безъ цвѣтковъ и сѣмени; влагалищныя листья растеній, см. *о́ккаю.*

3710. — *некӯ.* С. женщина, иначе *махтэкӯ.*

— *ну.* Гл. жениться. *Квани ма́ху хемакд*, я женился.

— *па*, см. *йка.*

— *по.* С. дочь.

— *сахъ.* Прил. холостой, неженатый.

— *сета.* С. сука.

— *та*, къ лѣсу, отъ берега, см. *па́сьта. Ма́хта анъ тишѐ охта̀ окдй*, жить въ дому, находящемся въ лѣсу.

Мацепебу. Дав. дочь. Ланг. Юж. Сах.

Ма́ци, или *ма́чи*, въ сокр. *махъ.* С. жена. Дав. баба, жена. Кл. Сах. жена, женщина. Мос. женщина, жена, замужняя женщина.

— *бо.* Мос. дочь.

3720. — *ка.* С. жена, женщина (Руссизмъ).

— *каруку.* Мос. дочь брата или сестры, тетка, двоюродная сестра.

— *коро̀*, жениться; женатый (Японизмъ).

— *кору.* Мос. женатый.

— *небо.* Мос. дочь.

— *не ле кацци.* Мос. молодая женщина.

— *некоро*, жениться.

— *рива́ки коро̀*, или лучше *умацирива́ки коро̀*, двоюродныя сестры.

— *шаку.* Мос. вдовецъ.

Мацире. Лапер. названіе, которое они даютъ нашему ножу съ ножнами.

Maushiôkoru. Mos. （マウシヨーコル），あくび；あくびをする．

Makh (makh), mákhnye の省略形，女性の；雌（複合語の中で）．

— *koro.* （動）結婚する．

— *kuru.* （名）皮や骨のない柔らかい部分（肉）．

— *nye*（あるいは *májnye*），女性の；雌（複合語の中で），植物の葉鞘，⇨ *ógkayu*

— *nye kinà.* （名）борчовка の一種；花も種もない草；植物の葉鞘，⇨ *ókhkayu.*

3710 — *nyekù.* （名）女性，*makhtekù* とも言う

— *nu.* （動）結婚する．*Kvani mákhnu khyemakà*，私は結婚した（男性）．

— *pa*，⇨ *ijka.*

— *po.* （名）娘．

— *sakh.* （形）（男が）未婚の，（男が）独身の．

— *syeta.* （名）雌犬．

— *ta*，森の方へ，岸から，⇨ *pís'ta. Mákhta an tishyè okhtà okàj*，森にある家に住む．

Matsyenyebu. Dav. 娘．Lang. S. Sakh.

Mátsi，あるいは *máchi*，省略形は *makh.* （名）妻．Dav. 女房，妻．Kl. Sakh. 妻，女性．Mos. 女性，妻，結婚した女性．

— *bo.* Mos. 娘．

3720 — *ka.* （名）妻，女性（ロシア語風の語法）

— *karuku.* Mos. 姪，おば，従姉妹（いとこ）．

— *korò*，結婚する；結婚している（日本語風の語法）．

— *koru.* Mos. 結婚している．

— *nyebo.* Mos. 娘．

— *nye gye katsi.* Mos. 若い女性．

— *nyekoro*，結婚する．

— *riváki korò*，あるいは，より良くは *umatsiriváki korò*，従姉妹（いとこ）たち．

— *shaku.* Mos. 男やもめ．

Matsirye. Lapyer. われわれの鞘つきのナイフにアイヌがつけた名．

3730. *Мациреници*, или *макири*. Лапер. маленькій ножъ съ ножнами.

Мація. Мос. домикъ, лавка.

Маціянтоно. Мос. надзиратель улицы; кажется, произошло изъ Яп. словъ *маци*, улица, *я*, домъ и *тоно*, господинъ.

Мацкуръ. Дав. женатый. Кл. Сах. мужъ.

Мацни цкапфъ неватори. Дав. курица. Н. *махне цикапъ*, птица самка и *ниватори*, пѣтухъ.

Мацпу. Дав. дочь. Ланг. Юж. Сах. Кл. Сах.

Мацунау. Мос. первый изъ двѣнадцати циклическихъ знаковъ.

Мацунки. Мос. блюдо съ кушаньемъ.

Мацъ. Ланг. Юж. Сах. жена.

Мацъ шакпи. Дав. вдовецъ.

Ма́чи, см. *ма́ци*.

— *риваки*. С. двоюродная сестра,—ыя сестры.

Ма́чири. С. рана, надрѣзы на губахъ при крашеніи ихъ (смотр. *синуѐ* и *унуѐ*).

— *карà*. Гл. ранить, оцарапать.

— *корò*, раненый (*а́йну*).

Ма́чиръ. Кр. ипатки (птица).

3740. *Мачта*. Кл. Мац. зима.

Маша. Мос. (ヤ ㇾ ㇾ), названіе дерева изъ рода ligustrum (отъ Яп. *масаки*); обрубленный (обтесанный) древесный стволъ (отъ Яп. *маса*).

Машаучу. Кр. Геогр. 11-й Курильскій островъ (10-й по счёту Миллера).

Маши. Мос. морская чайка (ㇾ ㇾ). Лапер. (machi), морская чайка, лапчатоногая птица морскихъ береговъ.

Машитанбе. Мос. каракатица.

Машкино понъ. Дав. мало. Кл. Сах. *Машкино понъ*, мало.

Маягіусъ. Дав. шолуди.

Маяиги, *маяйги*. Дав. пупырышекъ (*ма́яйги*), зудъ (*маяиги*). *Маяйги*. Мос. чесотка или чесоточная сыпь (и *маяйке*).

— *усъ*. Мос. одержимый чесоткою.

Маяйгіусъ. Дав. бородавка. Н: *маяйкеусъ*, чесоточный, съ зудомъ, или *маяйкеушъ*. Мос.

16*

3730 *Matsiryenitsi*，あるいは *makiri*. Lapyer. 鞘つきの小さなナイフ．

Matsiya. Mos. 小さな家，小さな店．

Matsiyantono. Mos. 街の監視人；日本語の単語 *matsi*「街」，*ya*「家」および *tono*「旦那」から生じたと思われる．

Matskur'. Dav. 結婚している．Kl. Sakh. 夫．

Matsni tskapf nyevatori. Dav. 雌鶏（ニワトリ）．N(31)．*makhnye tsikap*「雌の鳥」と *nivatori*「雄鶏」．

Matspu. Dav. 娘．Lang. S. Sakh. Kl. Sakh.

Matsunau. Mos. 十二支の１番目．

Matsunki. Mos. 料理がのった皿．

Mats. Lang. S. Sakh. 妻．

Mats shakpi. Dav. 男やもめ．

Máchi，⇨ *mátsi*.

— *rivaki*.（名）従姉妹，従姉妹たち．

Máchiri.（名）傷，唇を染めるときの切傷（⇨ *sinuyə* および *unuyə*）．

— *karə*，（動）傷をつける，ひっかいて傷をつける．

— *korə*，傷ついた（*ájnu*「人」）．

Máchir. Kr. ツノメドリ（複数）（鳥）．

3740 *Machta*. Kl. Mats. 冬．

Masha. Mos.（マシヤ），ノボタノキ属の一種の木の名前（日本語の *masaki* から）；切り落とされた（削って平らにされた）木の幹（日本語の *masa* から）．

Mashauchu. Kr.（地）11 番目のクリルの島（ミッレルの計算では 10 番目）．

Mashi，Mos. 海のカモメ(32)（マシ）．Lapyer.（machi），海のカモメ，海岸にいる水かきのある鳥．

Mashitanbye. Mos. コウイカ．

Mashkino pon'. Dav. 少ない，ほとんどない．Kl. Sakh. *Mashkino pon*，少ない，ほとんどない．

Mayagius. Dav. 長期にわたる発疹，かさぶた．

Mayaigi, mayajgi. Dav. 鳥肌（*mayajgi*），ひどい痒み（*mayaigi*）．*Mayaj***g***i*. Mos. 疥癬あるいは疥癬の発疹（*mayajkye* とも言う）．

— *us*. Mos. 疥癬にかかった〜．

Mayajgius. Dav. いぼ．N(33)：*mayajkyeus*，疥癬の〜，ひどい痒みのある〜，*mayajkyeush* とも言う．Mos.

---

(31) 不明

(32) 原文からの直訳。ホンケワタガモ，オオケワタガモのことか？

(33) 不明

Маяйки. Гл. зудѣть, чесаться.
— *аракà.* С. чесотка.
3750. *Мгачъ.* Геогр. деревня Гиляцкая къ сѣверу отъ п. Дуй, или *Мграчъ.* Гленъ.
Мего. Дав. кошка.
Мегюмъ. С. венныя пазухи (у рыбъ близъ спины) (съ кровью), венный протокъ (лежитъ у позвоночнаго столба).
Меи. Мос. холодный; холодъ.
— *кору.* Мос. холодный, съ холодомъ.
— *кору котану.* Дав. холодный климатъ.
Мейанъ. Пф. морозъ, иначе *міанъ,*—это холодно (отъ *меи,* холодный); въ критикѣ.
Мекò. С. котъ, кошка.
Мемàнъ. Гл. остудить (супъ, чай). Син. *тýвара* и рýббусь-карà.
Мембиро. Дав. чеснокъ (отъ Яп. *мебиру*).
Мему. Мос. старое русло рѣки.
3760. *Мемуке* Мос. заступающій чье либо мѣсто, занимающій мѣсто другаго.
Мемъ. Кр. рѣчка. Ланг. Кам. рѣка.
Менакесьнàй. Геогр. рѣка впадающая въ большое Тунайчинское озеро.
Менако. Брот. женщина.
Менáпуфъ. Геогр. мысъ (Левенштерна) и Аинское селеніе въ 211 верстахъ къ югу отъ Мануи, или *Менапуци.* Гл.
Менàсь. С. вѣтеръ производящій прибой, сѣверо-сѣверо-восточный (въ Чепухнаѣ *кой порò*), юговосточный вѣтеръ для Тобучи.
Менаши. Мос. четвертый изъ 12 циклическихъ знаковъ, хребетъ *Менаши,* востокъ, сѣверовостокъ.
— гуру. Мос. восточный Айнъ (букв. человѣкъ хребта *Менаши*).
Менашіунъ. Мос. восточный (по Пф. *унг* здѣсь—знакъ родит. падежа).
— гуру. Мос. восточный(е) Айнъ(ы).—*Менашиунъ-гуру тане-бо юпке ашіуру аши грека анна,* восточные Айны сей разъ сильно собрались и сдѣлали нападеніе.

Mayájki. （動）むず痒さを感じる，痒い．

— *arakȁ.* （名）疥癬．

3750 *Mgȁch.* （地）ドゥーイ（Duj，Дуй）哨所の北方のギリヤークの村，*Mgrach* とも言う．Glyen.

Myego. Dav. 猫．

Myegyȕm. （名）静脈洞（魚では背中の近く）（血が流れている），静脈管（脊柱にある）．

Myei. Mos. 寒い；寒さ．

— *koru.* Mos. 寒い，寒さをともなった．

— *koru kotanu.* Dav. 寒い気候．

Myejan. Pf. 厳寒，*mian* とも言う，— 寒い（*myei*「寒い」から）；v kritikye.(34)

Myekȏ. （名）雄猫，猫．

Myemȁn. （動）冷ます（スープ，お茶を）．（同）*túvara* および **r***úbbus'-karȁ.*

Myembiro. Dav. ニンニク（日本語の *myebiru* から）．

Myemu. Mos. 古い河床．

3760 *Myemukye.* Mos. 誰かの代わりを務めている〜，他の人の職に就いている〜．

Myem. Kr. 小川．Lang. Kam. 川．

Myenakyes'nȁj. （地）大トゥナイチァ（Tunajcha，Тунайча）湖に注ぐ川．

Myenako. Brot. 女性．

Myenápuf. （地）マヌヤ（Manuya，Манyя）の南方 211 露里の岬（リェヴェンシュテルン）およびアイヌの村，*Myenaputsi* とも言う．Gl.(35)

Myenȁs'. （名）寄せ波を起こす風，北北東の風（チェプフナイ（Chyepukhnaj，Чепухнай）では *koj porȏ*），トブチ（Tobuchi，Тобучи）では南東の風．

Myenashi. Mos. 十二支の 4 番目，メナシ（Myenashi，Менаши）山脈，「東，北東」の意味．

— **g***uru.* Mos. 東のアイヌ（字義通りは，メナシ山脈の人）．

Myenashiun. Mos. 東の（Pf によると，*un* はここでは生格のしるし）．

— **g***uru.* Mos. 東のアイヌ（単数・複数）．— *Myenashiun-***g***uru tanye-bo yupkye ashiuru ashi iryeka anna*，東のアイヌたちが今日結集して，襲撃をした．

(34) 注 21 参照。

(35) おそらく，Глен のことであろう。